

Samenspel

**Kadernota Sport 2011-2016
Gemeente Tilburg**

8 april 2011

**Dienst Bedrijven
Afdeling Beleid**

Inhoudsopgave

	Blz.
0. Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 De nieuw sportnota	6
1.2 Het belang van sport in de stad	6
1.3 De schaduw van de economische crisis	7
1.4 Het coalitieakkoord 2010-2014	7
1.5 Dilemma's	7
1.6 De totstandkoming van de kadernota	7
1.7 Indeling van de kadernota sport	7
2. Trends en ontwikkelingen	8
2.1 Trends in de sport	8
2.2 Rijksbeleid	8
2.3 Provinciaal sportbeleid	8
2.4 Sportbeleid in Tilburg: faciliteren en stimuleren	9
2.5 Demografische ontwikkelingen Tilburg	9
3. Kengetallen en achtergronden	10
3.1 Sportvoorzieningen en accommodaties in de stad	10
3.2 Sportaccommodaties van de gemeente Tilburg	10
3.3 Georganiseerde sport	10
4. Doelen en ambities	11
4.1 Terugblik nota "Niemand buitenspel"	11
4.2 Coalitieakkoord Tilburg: leefbaarheid als strategische kapstok	12
4.3 Het Olympisch plan 2028: 2 ^e kapstok ter formulering van de ambities	13
4.4 Doelen en beleidskaders	13
5. Sportaccommodaties en voorzieningen	16
5.1 Gemeentelijke sportaccommodaties	16
5.2 Openbare sportvoorzieningen	18
5.3 Private sportvoorzieningen	18
5.4 Tarieven	18
5.5 Doelen en maatregelen	20
6. Sportstimulering en ondersteuning	21
6.1 Een leven lang sporten als leidraad	21
6.2 Jeugd en jongeren	21
6.3 Ouderen	23
6.4 Allemaal Tilburgers	24
6.5 Gehandicapten en chronisch zieken	25
6.6 Studentensport	26
6.7 Ongebonden sporters	27
6.8 Stimuleringssubsidies	27
6.9 Doelen en maatregelen	28
7. Verenigingssport	30
7.1 Rol en positie van de sportverenigingen in Tilburg	30
7.2 De veranderende vraag	30
7.3 De vrijwilliger centraal	31
7.4 Uitvoeringsplan en maatregelen	31

	Blz.	
8.	Topsport en talentontwikkeling	32
	8.1 Visie en ambitie topsport	32
	8.2 Focus op kernsporten	32
	8.3 Structuurversterking talentontwikkeling	32
	8.4 Versterking relatie Topsport en Breedtesport	33
	8.5 Verder uitbouwen van de relatie topsport en onderwijs	33
	8.6 Topsportevenementen	33
	8.7 Doelen en maatregelen	34
9.	Overlegstructuren	35
	9.1 Rol gemeente en partners	35
	9.2 De Tilburgse Sportraad	35
	9.3 Het platform Topsport Tilburg	35
	9.4 Overlegorgaan Sport en onderwijs	35
	9.5 Communicatie	35
10.	Financiële paragraaf	36
	10.1 Financiële kaders	
11.	Uitvoering	
	11.1 Overzicht maatregelen	40
	11.2 Uitvoeringsplannen	
12.	Beleidsevaluatie	43
	12.1 Beleidscyclus en evaluatie	43
	12.2 Onderzoek en monitoren	43

0. Samenvatting

De kadernota Sport vormt de beleidsrichtlijn voor de inspanningen die de gemeente Tilburg verricht op het terrein van sport. In de jaarlijkse programmabegroting wordt steeds aangegeven op welke wijze deze doelen worden nagestreefd.

Het gelegenheid bieden tot sportbeoefening is een belangrijke taak van de lokale overheid. Het gaat daarbij vooral om het aanbieden van sportaccommodaties. Daarnaast moeten burgers die nog niet sporten en bewegen actief gestimuleerd worden om dat vooral wél te doen.

De gemeente Tilburg is als gevolg van de economische crisis gedwongen tot enorme bezuinigingen de komende jaren. Daardoor moet het gemeentebestuur fundamentele keuzes maken. Sport in Tilburg zal daarvan niet verschoond blijven.

We schrijven een nieuwe sportnota die voortborduurt op de successen van "Niemand Buitenspel". Na evaluatie van de afgelopen beleidsperiode en naar aanleiding van de gespreksrondes met partners in de stad, is gebleken dat de beleidslijn uit de kadernota "Niemand buitenspel", met de motto's : de jeugd heeft de toekomst, en voor iedereen een plek om te sporten, nog steeds breed omarmd wordt. Er is geen behoefte aan een andere beleidsrichting gebleken. Door de economische crisis en gevolgen voor de gemeente Tilburg is er echter minder geld beschikbaar gekomen. Daardoor staan de ambities onder druk en wordt een appel gedaan op meer samenwerking om de sport voor iedereen haalbaar en vooral betaalbaar te houden. De gemeente heeft zich in de kerntakendiscussie uitgesproken over haar eigen rol als regisseur die meer aan de burger zelf zal gaan overlaten, waar nodig ondersteunt en zorgt voor een vangnet. Dat klinkt ook door in deze sportnota. Binnen het beleidsveld sport is echter altijd al sprake geweest van een hoge mate van burgerinitiatief, getuige de grote hoeveelheid sportclubs en de vele duizenden vrijwilligers die hier uitvoering aan geven in Tilburg. Het sportbeleid ondersteunt en faciliteert daarom vooral de uitvoering door derden.

Deze kadernota is anders dan haar voorganger, waarbij extra middelen beschikbaar kwamen voor de financiering van nieuw beleid. Waar met de vorige sportnota nog ruim € 800.000,- aan de begroting van Sport toegevoegd werd, is de afgelopen twee begrotingsjaren bezuinigd op deze middelen.

Onder andere is daar bezuinigd op toezicht op de sportvelden, activiteitenbudgetten en het vangnet schoolzwemmen. In de programmabegroting 2011 zijn extra bezuinigingsmaatregelen opgenomen voor ruim € 500.000,- structureel. Het betreft onder andere het verder bezuinigen op het toezicht op de sportparken, het schoolzwemmen, het stoppen met de gemeentelijke exploitatie van het strandbad Rauwbraken en het verlagen van subsidies en activiteitenbudgetten. Daarnaast zijn de sporttarieven met 5% verhoogd. De ontwikkeling en realisering van de T Dome is stopgezet en dat heeft helaas ook gevolgen voor het (top)sportbeleid in Tilburg op vooral de onderdelen wielrennen en atletiek. Indirect wordt een aantal sportclubs getroffen door het bezuinigen op ID medewerkers. Als alternatief zal bekeken worden of het werkbedrijf van de gemeente in de toekomst kan worden ingezet voor de sportclubs.

Voor deze beleidsperiode is geen nieuw geld beschikbaar, hetgeen betekent dat de voorgestelde maatregelen volledig uit bestaand budget zullen moeten worden gefinancierd en daar waar nodig zullen keuzes gemaakt gaan worden.

De opdracht bij het schrijven van deze sportnota was om kaders te formuleren waarmee het aanbod in de stad zoveel mogelijk behouden zou kunnen blijven en tegelijkertijd meer Tilburgers in beweging te brengen en te houden.

Over het algemeen is er een hoge mate van tevredenheid over de kwaliteit van de gemeentelijke sportaccommodaties. De bezettingsgraden van de sportaccommodaties moeten echter omhoog, enerzijds ter verantwoording voor de met gemeenschapsgelden gefinancierde sportaccommodaties en anderzijds om de gewenste prijs-kwaliteitverhouding voor gebruikers te kunnen blijven behouden. De zwembaden en de beide ijssportaccommodaties zijn toegerust op de vraag van de bezoekers. De bezoekersaantallen van de Ireen Wüst IJbaan vormen echter een probleem. In deze beleidsperiode nemen we vooral structurele maatregelen tegen leegstand en onderbezetting. Er zal de komende jaren een groeiende vraag zijn naar binnensportaccommodaties (zie SCP Rapportage sport 2010). Om aan die vraag te kunnen voldoen is het nodig om met partijen in de stad die ook beschikken over sportaccommodaties in gesprek te gaan en dit probleem gezamenlijk op te pakken. Er zal gekeken gaan worden naar de benodigde capaciteit van velden en kleedkamers op de voetbalcomplexen en daarbij zal ook het vraagstuk kunstgrasvelden specifiek aan de orde komen. Voor kunstgrasvelden is geen (extra) budget beschikbaar, hetgeen betekent dat uitbreiding van kunstgrasvelden in relatie tot het totale voetbalveldenbestand zal worden bekeken en alleen door herschikking van middelen en / of mogelijke eigen bijdragen van sportverenigingen zal worden gefinancierd. Prioriteit hierbij heeft Sportpark Zeshoeven in Udenhout; dit als gevolg van een eerder genomen raadsbesluit.

Tilburg faciliteert haar burgers echter niet alleen door het ter beschikking stellen van sportaccommodaties, maar zet ook actief in op het bevorderen van sportdeelname, vooral voor mensen die niet of te weinig meedoen. De afdeling Sportontwikkeling van de gemeente Tilburg richt zich vooral op het ondersteunen van derden met het ontwikkelen en versterken van het sport - en beweegaanbod. De sportactiviteiten voor de jeugd, worden grotendeels uitgevoerd door sportverenigingen en andere aanbieders zelf, waar wij ondersteunend aan zijn. Voor ouderen en gehandicapten is vooral het accent op werving van deelnemers en het ondersteunen van het vrijwillig kader.

De kracht van sport zit vooral in de activiteit zelf. Sport is een op zichzelf staande waardevolle activiteit die bijdraagt aan het welzijn en welbevinden van mensen. Sport heeft echter ook een instrumentele functie, waarmee zij bijdraagt aan andere doelen. In Tilburg willen we sport vanuit het coalitieakkoord, via de thema's sociale stijging, leefbaarheid, vestigingsklimaat en dienstverlening, instrumenteel inzetten voor gezondheidsdoelen, maatschappelijke doelen, citymarketing, innovatie en werkgelegenheid.

Omdat sport als instrument vooral voor gezondheidsbevordering wordt ingezet, hanteren we als uitgangspunt het minimum aantal van twee keer per week sporten voor de jeugd. Daarbij zijn concrete sportparticipatiedoelen voor 2016 geformuleerd.

Tilburg richt zich met name op de jeugd, zoals dat is vastgelegd in het coalitieakkoord 2010-2014. De interventies en activiteiten zijn daarom voor 80% ingezet op de jeugd. Natuurlijk zijn er naast de jeugd nog meer doelgroepen die, in het kader van "Een leven lang sporten" een duwtje in de rug nodig hebben en waar zinvolle interventies door de gemeente gewenst zijn.

De sportverenigingen vormen het belangrijkste maatschappelijke kapitaal voor het sportaanbod in de volle breedte. Het is dus erg belangrijk dat de sportclubs mede door de gemeente in staat worden gesteld om een kwalitatief, betaalbaar aanbod te realiseren voor een breed publiek met een deels veranderende vraag. Verenigingen met een traditioneel aanbod zullen op basis van de onomkeerbare ontwikkeling waarbij de leden zich steeds meer als consument gaan opstellen, moeten bezinnen over een toekomstbestendig aanbod, waarbij de gemeente specifiek zal gaan ondersteunen. De verenigingsvrijwilligers vormen de achilleshiel en daarom zal daarin door de gemeente geïnvesteerd worden in deze groep door het beweegteam sportverenigingen.

De rol van het bedrijfsleven zal versterkt moeten worden. Zij kiezen steeds vaker voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, waar sport haar voordeel mee kan doen. Daarnaast vormen bedrijven de ingang voor doelgroepen en kan er mee worden gedacht over passend sportaanbod en bedrijvensport.

De relatie van sport met het onderwijsveld zal centraal staan de komende jaren. Op die wijze wordt jeugd duurzaam gestimuleerd aan het sporten te gaan en daarbinnen is ook talentherkenning een item. Dat zet zich door in de topsportbenadering van de gemeente waarin de talentontwikkeling de rode draad vormt.

De ambities kunnen alleen waar worden gemaakt als er wordt samengewerkt waarbij de gemeente vooral een regisserende rol neemt. In het maatregelenprogramma wordt vervolgens aangegeven wat we gaan doen en met wie. De uitvoeringsplannen zullen op basis van deze kadernota worden opgesteld en gerealiseerd, zonder dat er extra financiële middelen voor worden ingezet, maar door herschikking van bestaande budgetten.

De programmabegroting 2011 is uitgangspunt voor deze sportnota. Dat geeft echter nog geen garanties voor de komende jaren, omdat de gemeente Tilburg nog volop in transitie is.

Voor de beleidsperiode waar deze nota betrekking op heeft (2011-2016) is geen extra geld beschikbaar. Dat betekent dat ter dekking van het maatregelenprogramma op enkele plaatsen herschikking van middelen nodig zal zijn. De budget van bestaande Plussubsidieregeling wordt ingezet voor de verlaging van de binnensporttarieven (Raadsbesluit uit 2010), het noodfonds voor particuliere sportaccommodaties en het verstrekken van projectsubsidies voor innovatie. Een klein deel van de middelgrote sportevenementensubsidie zal worden ingezet voor de uitvoering en ondersteuning van het evenementenbeleid door een accountmanager. Dit laatste zal in verband staan met de uitvoering van de Tilburgse evenementennota.

Daarnaast kan met verenigingen samen onderzocht worden of individuele tariefsverhoging (maatwerk) als middel ingezet kan worden om extra investeringen op verzoek van gebruikers te financieren.

1. Inleiding

De gemeente Tilburg hecht groot belang aan sportbeoefening door haar burgers en ziet haar sportaccommodaties als basisvoorzieningen in de stad. De gemeente biedt daarmee vooral gelegenheid tot sportbeoefening, die wordt mogelijk gemaakt door de duizenden vrijwilligers in deze sector. Daarmee is de koppeling met het maatschappelijk belang van sport al direct gelegd. De economische omstandigheden zullen er de komende jaren toe leiden dat de betaalbaarheid niet alleen voor de burgers aandachtspunt is, maar dat de inzet van de gemeentelijke budgetten optimaal gaat renderen. Het coalitieakkoord vormt het aangrijpingspunt van deze kadernota.

De nota geeft aan welke doelen we gaan nastreven en op welke onderdelen en benoemt vervolgens de reeks maatregelen voor de komende jaren. De uitvoeringsplannen zullen op basis van het maatregelenprogramma gefaseerd worden geprogrammeerd. De financiële kaders geven vooral aan waar verschuivingen optreden en maken duidelijk dat er geen nieuw geld beschikbaar komt.

1.1. De nieuwe sportnota

Inmiddels is de beleidsperiode van de kadernota "Niemand buitenspel" 2007-2010 verstreken. Deze nieuwe nota bestrijkt een periode van 2011 tot en met 2016. Dit eindjaartal is gekozen, omdat 2016 het ijkpunt is waarop "Nederland Sportland" beslist of de bidprocedure voor de Olympische spelen 2028 wordt gestart. Het sportniveau dient dan op het gewenste niveau te zijn en er moeten zoveel mogelijk landgenoten aan het sporten en bewegen zijn en dat geldt ook voor Tilburgers. De kadernota is enerzijds voor het bestuur van de stad noodzakelijk, anderzijds is er behoefte aan heldere beleidskaders voor de (sport)organisaties in de stad, die daarop hun aanpak en perspectief baseren.

De periode 2011-2016 is echter ook een tijd, waarin het speelveld sterk wijzigt als gevolg van het politieke en financiële klimaat. We schrijven een nieuwe sportnota die voortborduurt op de successen van "Niemand Buitenspel". Na evaluatie van de afgelopen beleidsperiode en naar aanleiding van de gespreksrondes met partners in de stad, is gebleken dat de beleidslijn uit de kadernota "Niemand buitenspel", met de motto's : de jeugd heeft de toekomst, en voor iedereen een plek om te sporten, nog steeds breed omarmd wordt. Er is geen behoefte aan een andere beleidsrichting gebleken. Door de economische crisis en gevolgen voor de gemeente Tilburg is er echter wel minder geld beschikbaar gekomen. Daardoor staan de ambities onder druk en wordt vooral een appel gedaan op meer samenwerking om de sport voor iedereen haalbaar en vooral betaalbaar te houden. De gemeente ziet voor zichzelf vooral een rol als regisseur, die meer aan de burger zelf zal gaan overlaten, waar nodig ondersteunt en zorgt voor een vangnet. Dat klinkt ook door in deze sportnota. Binnen het beleidsveld sport is echter altijd al sprake geweest van een hoge mate van burgerinitiatief, getuige de grote hoeveelheid sportclubs en de vele duizenden vrijwilligers die hier uitvoering aan geven in Tilburg. Het sportbeleid ondersteunt daarom vooral de uitvoering door derden.

1.2. Het belang van sport in de stad

Sportbeoefening is voor grote groepen in de samenleving een zinvolle en vooral leuke actieve (zelf sporten) en soms ook passieve (toeschouwer) tijdbesteding. Door middel van sport kan men echter ook werken aan bijvoorbeeld de verbetering van de eigen gezondheid en fitheid en aan het opbouwen en onderhouden van sociale contacten. Ook het vrijwilligerswerk geeft velen voldoening. Sport wordt op grote schaal beoefend en genereert jaarlijks een flinke economische spin-off in bijvoorbeeld de kleding- en schoenindustrie, toerisme, media enz..

Het gelegenheid bieden sport te beoefenen is al decennia lang een taak van de lokale overheid. Het gaat daarbij vooral om het zorgen voor het optimaal gebruik van betaalbare accommodaties. Daarnaast moeten burgers die nog niet sporten en bewegen actief gestimuleerd worden om dat vooral wél te gaan doen.

Gemiddeld wordt in Nederland door de helft van de bevolking aan sport gedaan. De absolute aantallen zijn fors en het maatschappelijk belang is dus groot. In Tilburg beoefenen ongeveer 100.000 mensen wekelijks hun favoriete sport. Sportbeoefening draagt bij aan sociale activering en de sociale infrastructuur van de stad, de gezondheid en het welzijn van de inwoners, de plaatselijke economie, de stadspromotie en het leefklimaat. Genoeg redenen om vast te kunnen stellen dat sport gemeentelijke bemoeienis legitimeert, ondanks het feit dat het geen wettelijke taak is.

1.3. De schaduw van de economische crisis

De gemeente Tilburg is als gevolg van de economische crisis en het daarop volgende rijksbeleid gedwongen tot enorme bezuinigingen de komende jaren. De beschikbare middelen zullen wellicht nog verder teruglopen en daarvoor moet het gemeentebestuur fundamentele keuzes maken. Sport in Tilburg kan en zal daarvan niet verschoond blijven. Ook voor sport is minder geld beschikbaar en dat vraagt om keuzes en het aangaan van slimme allianties. Daarbij dient niet alleen gedacht te worden aan het verbinden van (samenwerking) tussen sportaanbieders maar ook in de vorm van arrangementen met sportoverstijgende sectoren zoals leisure, toerisme en cultuur.

Deze kadernota is in dit opzicht anders dan haar voorgangers, waarbij steeds extra middelen beschikbaar kwamen voor de financiering van nieuw beleid. Waar met de vorige sportnota nog ruim € 800.000,- aan de begroting van Sport toegevoegd werd, is de afgelopen twee begrotingsjaren bezuinigd op deze middelen. In de programmabegroting 2010 is een pakket van bezuinigingsmaatregelen van € 305.000,- structureel opgenomen (m.i.v. 2012). Onder andere is daar bezuinigd op *toezicht op de sportvelden, activiteitenbudgetten en de vangnetregeling schoolzwemmen*. In de programmabegroting 2011 zijn bezuinigingsmaatregelen opgenomen voor ruim € 500.000,- structureel. Het betreft onder andere het *verder bezuinigen op het toezicht op de sportparken, het schoolzwemmen, het stoppen met de gemeentelijke exploitatie van natuurbad Rauwbraken en het verlagen van subsidies en activiteitenbudgetten*. Daarnaast zijn de sporttarieven met 5% verhoogd. *De ontwikkeling en realisering van de T Dome is stopgezet en dat heeft helaas ook gevolgen voor het (top)sportbeleid in Tilburg.*

De opdracht bij het schrijven van deze sportnota was om kaders te formuleren waarmee het aanbod in de stad zoveel mogelijk behouden zou kunnen blijven en tegelijkertijd meer Tilburgers in beweging te brengen en te houden.

1.4. Het coalitieakkoord 2010-2014

In 2010 zijn in het coalitieakkoord vier samenhangende thema's benoemd: Sociale stijging, Vestigingsklimaat, Leefbaarheid & veiligheid en Bestuur, organisatie & dienstverlening. Het programma sport is hierbij geïntegreerd binnen het thema leefbaarheid. Sport wordt binnen dit thema gezien als een uitstekende wijze om mensen bij elkaar te brengen en met elkaar te verbinden.

Sport levert echter ook een bijdrage aan de andere thema's zoals Sociale stijging (daarbij kan worden gedacht aan het armoedebeleid, het benutten van het werkbedrijf voor de sportclubs, de WMO en integratievraagstukken), Vestigingsklimaat (topsportfaciliteiten, evenementen en clubs zoals Willem II) en Bestuur (samenwerking en netwerken in de sport).

1.5. Dilemma's

Het presenteren van een kadernota Sport in een bestuursperiode die gedomineerd wordt door bezuinigingen en heroverwegingen brengt risico's met zich mee. Bij het schrijven van deze nota is nog niet te overzien hoe de gemeentelijke begroting nog verder negatief wordt beïnvloed door rijkskortingen en extra uitgaven als gevolg van bijvoorbeeld wettelijke taken op Werk en Bijstand. Toch is er juist in de komende periode grote behoefte aan helderheid en een duidelijke koers. Het handhaven van bestaand beleid, waarbij budgetten steeds verder worden afgeroomd (de bekende kaasschaafmethode), is niet verstandig. Het sportbeleid vraagt juist nu om een heldere visie, een slimme strategie en realistische doelen.

1.6. De totstandkoming van de kadernota

De gemeentelijke sportnota is voor het stadsbestuur, maar vooral ook voor de (sport)organisaties van belang. In de aanloop naar deze nota is gestart met een zestal rondetafelbijeenkomsten met de belangrijkste sportpartners (sportverenigingen, onderwijs- en welzijnsinstellingen) uit de stad. Deze bijeenkomsten werden georganiseerd door Sportservice Noord-Brabant, die in een onafhankelijke rol input heeft gegenereerd en daaruit een basisdocument heeft geschreven met kansen en bedreigingen voor zowel de breedte- als de topsport in Tilburg. Binnen de gemeentelijke organisatie zelf heeft, in het voortraject van de sportnota, overleg plaatsgevonden met gemeentelijke vertegenwoordigers van vele andere beleidsterreinen, zoals Onderwijs en Jeugd, Zorg en Welzijn, Economie Veiligheid, Armoede Integratie e.a..

1.7. Indeling van de kadernota Sport

We kijken kort terug op de afgelopen jaren. Na deze terugblik kijken we vooruit. Naar de trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de huidige en toekomstige sportbeoefening, de ontwikkelingen op provinciaal- en rijksbeleid en de demografische ontwikkelingen in het bijzonder in Tilburg. Vervolgens worden doelen en ambities weergegeven, die samenhang vertonen met andere beleidsdoelen van de gemeente Tilburg. Daarna gaan we in op speerpunten en de vertaling daarvan in de domeinen sportvoorzieningen, sportstimulering, verenigingssport,

talentontwikkeling en evenementen. Als gemeente willen we dit niet alleen. Samenwerking en een juiste rolverdeling, waarbij de gemeente vooral een regiefunctie heeft zijn dan aan de orde. Tot slot worden de maatregelen benoemd en vertaald in financieel beslag voor de komende zes jaar. Het maatregelenprogramma vormt de basis om samen met de aangegeven partners uitvoeringsplannen op te stellen en uit te gaan voeren. Dit proces zal tijdens de looptijd bewaakt en gemonitord worden waarbij er elke twee jaar een tussentijdse evaluatie zal worden gehouden.

2. Trends en ontwikkelingen

Er zit nog groeipotentie in de sportdeelname. De demografische ontwikkeling betekent echter dat de jeugdgroei eruit gaat en vooral het aantal oudere sporters gaat stijgen. Dat heeft effecten op het sport- en beweegaanbod. Vooral de middengroep sport nog te weinig en dat zijn voornamelijk de ouders van (jonge) kinderen. Vraag en aanbod zullen beter moeten worden afgestemd. Het SCP voorziet nog voor de komende jaren een toenemende druk op de binnensportaccommodaties van de grote(re) steden, zo ook voor Tilburg. Zowel het rijk als de provincie willen vanuit het Olympisch vuur samen met de lokale overheden de ambitie waarmaken van Nederland sportland.

2.1. Trends in de sport

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) heeft eind 2010 haar vierde trendrapportage Sport uitgebracht. Enkele bevindingen zetten we hier op een rijtje. In algemene zin kan worden gesteld dat jongeren steeds vaker sporten, maar dagelijks onvoldoende bewegen. De jeugd tussen 12 en 18 jaar is moeilijker te behouden voor de sport. De sportdeelname onder volwassenen is de afgelopen jaren sterk gestegen, vooral in de leeftijdscategorie 45-65, hetgeen verklaarbaar is omdat deze mensen in hun jeugd met sport zijn opgegroeid. Ouders van jongere kinderen sporten nog opvallend weinig. Verder is vastgesteld dat volwassenen en ouderen nog niet voldoende bediend worden door de georganiseerde sport (wel door bijvoorbeeld de fitnessbranche).

Tot 2028 (einddoel Olympisch plan) verwacht het SCP dat het aantal actieve sporters nog met ruim een half miljoen toeneemt. Dit heeft gevolgen voor het sportaccommodatiegebruik. Door de vergrijzing en demografische krimp vindt op termijn echter wel onderbezetting plaats ten oosten van de lijn Rotterdam - Groningen, met uitzondering van de grote steden zoals Tilburg. In het afgelopen decennium daalde het grondgebruik door sport in de steden. Tekort aan sportvoorzieningen en wachtlijsten bij sportverenigingen kunnen de geambieerde groei van de sportdeelname in het kader van "Nederland Sportland" gaan belemmeren. Andere factoren zouden echter wel eens van veel groter belang kunnen zijn voor toekomstig sportgedrag en de behoefte aan ruimte en accommodaties voor sport. Te denken valt dan aan de welvaartsstijging, de verandering in levensstijl en het gezondheidsbewustzijn en de veranderende sportvoorkeuren.

2.2. Rijksbeleid

De rijksoverheid heeft als basis voor haar beleid de nota "Tijd voor Sport" en het programma "Samen voor Sport" uitgebracht. Het rijksbeleid richt zich daarin op drie hoofdpijlers: *Bewegen, Meedoen en Presteren*. Bij het thema "Bewegen" staat een gezonde en actieve leefstijl centraal, bij "Meedoen" de ontmoeting en een leven lang sporten en bij "Presteren" de nationale trots en het Olympisch plan 2028.

Daarbij is de aanpak interdepartementaal vormgegeven en zijn programma's gefinancierd. De gemeente Tilburg participeert bijvoorbeeld in de structurele regeling "combinatiefunctionarissen", waar Sport en Onderwijs elkaar versterken. De kracht van deze sectoroverschrijdende aanpak is gelegen in het samen investeren in de sport en het nastreven en ondersteunen van wederzijdse doelen.

Het sportbeleid van het Kabinet voor de komende kabinetsperiode wordt grotendeels geconsolideerd, maar er worden wel nieuwe prioriteiten aangekondigd, die in de beleidsbrief Sport van de minister medio 2011, zullen worden verwoord. De gemeente Tilburg zal bezien of zij zich kan aansluiten bij de nieuwe rijksambities en programma's. Tilburg kan in elk geval ook in de toekomst ongewijzigd gebruik blijven maken van de structurele rijksfinanciering van de combinatiefunctionarissen.

2.3. Provinciaal sportbeleid

De provincie Noord-Brabant heeft zich, verenigd in het IPO (Inter Provinciaal Overleg) en naast het VNG (vereniging Nederlandse gemeenten), verbonden aan het Olympisch vuur (de alliantie Olympisch plan 2028). De provincie Noord-Brabant heeft haar sportbeleid hierop ingericht en heeft het Olympisch Plan Brabant 2028 (OPB2028) opgesteld. Een ambitieus plan waarbij de rol van de (B5) steden van groot belang is. De provincie investeert vooral in topsport, omdat men zich daarmee kan onderscheiden.

Het aantal Olympische medailles dat afgelopen decennia behaald is door Brabanders is absoluut het hoogste geweest. De provincie kiest voor kernsporten om de focus en het rendement zo groot mogelijk te laten zijn. De kernsporten zijn zwemmen, wielrennen, hippische sport, hockey en geprioriteerde kanshebbende sporten atletiek en turnen. Deze sporten staan centraal in de vier programmaonderdelen uit het OPB2028: *topsportaccommodaties, talentontwikkeling, evenementen en gehandicaptensport*. De kernsporten en programmaonderdelen vormen de beleidslijn voor de komende jaren en zijn ook van invloed op het (Top)sportbeleid van de gemeente Tilburg. Het breedtesportdomein wordt door de provincie vrijwel geheel overgelaten aan de lokale overheden.

Het OPB2028 is voor de gemeente Tilburg relevant voor de investeringen die gedaan moeten worden in tophockey en de upgradage van de roeibaanvoorzieningen. Ook voor de keuze van topsportevenementen is de relatie met het OPB2028 van belang vanwege mogelijke cofinanciering.

2.4. Sportbeleid Tilburg: faciliteren en stimuleren

De gemeente Tilburg heeft ondanks het feit dat sport geen wettelijke taak van een gemeente is, een belangrijke en cruciale rol in het faciliteren van haar burgers op sportgebied. In Nederland wordt jaarlijks door de lokale overheden ruim een miljard euro geïnvesteerd in sport. Zij nemen daarmee bijna negentig procent van het totale landelijke sportbudget van de overheid voor haar rekening. Tilburg besteedt jaarlijks structureel ruim 14 miljoen euro (22 miljoen aan uitgaven tegenover 8 miljoen aan inkomsten) aan het sportprogramma. Dat is een netto besteding van ongeveer € 68,- per inwoner. In het tweede kwartaal van 2011 verschijnt de benchmark onder de steden Breda, Den Bosch Eindhoven en Tilburg, betreffende tarieven en kosten van deze gemeenten met betrekking tot de sport. Tilburg faciliteert haar burgers echter niet alleen door het ter beschikking stellen van sportaccommodaties tegen gesubsidieerde tarieven, maar zet ook actief in op het bevorderen van sportparticipatie, vooral voor mensen die niet of te weinig meedoen (ondersteuning en vangnet).

Het sportbeleid zal daarmee voor de komende jaren vooral gebaseerd zijn op de uitgangspunten en beleidsvoering van de afgelopen periode, waardoor de eerder gedane investeringen de komende jaren nog beter kunnen gaan renderen.

Een ander belangrijk vraagstuk in het faciliteren van de sport in Tilburg zal zijn of uitvoerende taken nog wel bij de gemeente zelf moeten blijven. De gemeente heeft gekozen voor vooral een regisserende rol en waar dat mogelijk is zal bekeken worden of privatisering van uitvoerende sporttaken leidt tot kostenreductie. Daarbij zal ook een afweging worden gedaan in het kader van kwaliteit en continuïteit.

2.5. Demografische ontwikkelingen Tilburg

Uit de bevolkingsprognose voor Tilburg valt af te leiden dat de samenstelling in leeftijdsopbouw in 2016 niet significant afwijkt van 2011. Het totaal aantal inwoners stijgt met 2% licht en binnen de diverse leeftijdscategorieën valt nauwelijks verschil in 2016 te constateren.

Aantal inwoners gemeente Tilburg, naar stadsdeel en leeftijd

Per 1 jan. 2011; Bron: GBA Tilburg

STADSDEEL	L00_05	L06_11	L12_17	L18_65	L66_85	L86PLUS	totaal
0 Centrum	130	75	91	4.733	1.076	226	6.331
1 Oud-Zuid	2.182	1.746	1.556	28.149	4.331	695	38.659
2 Oud-Noord	1.788	1.502	1.478	23.297	3.157	427	31.649
3 West	1.645	1.588	1.677	18.967	5.082	652	29.611
4 Noord	1.617	1.622	1.688	14.208	3.402	226	22.763
5 Oost	40	24	55	525	115	11	770
6 Zuid	896	1.031	1.076	10.175	1.572	86	14.836
7 Berkel-Enschot	713	988	930	6.094	1.721	129	10.575
8 Reeshof	3.843	4.456	3.949	27.877	2.425	146	42.696
9 Udenhout	520	681	650	5.189	1.222	82	8.344
totaal	13.374	13.713	13.150	139.214	24.103	2.680	206.234

Andere belangrijke indicatoren zijn de samenstelling van de bevolking op wijkniveau en de sportparticipatiegraad van de diverse leeftijdscategorieën. Deze dient als basis voor het verder optimaliseren van vraag en aanbod, het-

geen vooral voor wijkgerichte sportverenigingen en het sportaanbod relevant is.

De doelgroep jeugd is de komende jaren nog gemiddeld constant. Opvallend is wel dat het aantal jeugdigen van 6–11 jaar met ruim 7% afneemt.

Omdat zeker nog niet alle jongeren aan sport doen, is het toch mogelijk een verhoging van de sportdeelname van deze doelgroep te realiseren. Van het totaal aantal Tilburgse jongeren van 6-18 jaar was in 2010 ruim 50% lid van een sportvereniging.

3. Kengetallen en achtergronden

De sportvoorzieningen in de gemeente Tilburg zijn op orde. Nadat de Drieburcht weer in gebruik genomen zal worden zal het accommodatieniveau en vooral de spreiding daarvan prima zijn. 285 clubs, groot en klein, samen goed voor 60.0000 leden maken gebruik van al deze voorzieningen en die van andere aanbieders in de stad. De georganiseerde sport doet het goed in Tilburg. Er is zeker nog sprake van groei van het aantal jeugdleden en het totaal aantal sportende leden is niet aan het teruglopen.

3.1. Sportvoorzieningen en accommodaties in de stad

In de gemeente Tilburg zijn veel sportvoorzieningen aanwezig die niet door de gemeente Tilburg worden geëxploiteerd. Het betreft hier onderwijsaccommodaties van bijvoorbeeld het primair onderwijs met 35 sportzalen en het voortgezet onderwijs met 30 zalen. Ook de Universiteit van Tilburg en de overige beroepsopleidingen op MBO en HBO hebben een keur aan sportaccommodaties. Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog ondernemingen zoals sportscholen en fitnessinstituten.

Tilburg beschikt verder over 5 MFA's (Multifunctionele accommodaties) en buurtcentra die ook gebruikt kunnen worden voor sport- en beweegdoeleinden. Tot slot zijn er ook nog diverse accommodaties die door sportverenigingen zelf worden geëxploiteerd, zoals tafeltenniscentra van Irene en TIOS en de sporthal in oprichting van KV OJC '98. Tilburg heeft ook golfaccommodaties die privaat eigendom zijn en nationale uitstraling hebben. Dit omvangrijke arsenaal aan voorzieningen moet volledig in beeld zijn en benut worden om de groei te kunnen realiseren van het aantal actieve sporters.

3.2. Sportaccommodaties van de gemeente Tilburg

De gemeente beschikt zelf over een breed en divers aantal sportvoorzieningen. De laatste jaren is fors geïnvesteerd in hoogwaardige voorzieningen en met de realisatie van de Drieburcht in 2012 wordt dit proces voorlopig afgerond. De Tilburgse accommodaties zijn zowel voor breedte als topsportdoeleinden geschikt. Daarbij moet worden vastgesteld dat er voor het hoogste internationale niveau nauwelijks hosting binnen de gemeentegrenzen mogelijk is. Dat betekent echter niet dat er geen beeldbepalende topsportevenementen in Tilburg te organiseren zijn.

De gemeente Tilburg beschikt overeen breed scala aan sportaccommodaties. Het betreft 21 sportcomplexen, met in totaal 90 velden, waarvan er 22 kunstgrasvelden zijn. Op Stappegoor is een atletiekbaan van Olympisch niveau aanwezig en in de Reeshof ligt een wielercircuit. Het aantal sporthallen anno 2011 is 7, waarvan de Drieburcht in aanbouw is en de Stadssporthal zal verdwijnen na opening van sportcentrum de Drieburcht. Daarnaast beschikt de gemeente zelf over 15 gymnastiekzalen. In de Reeshof en op Stappegoor zijn overdekte zwembaden geïnstalleerd. Het enige buitenbad is in het Stappegoorgebied aanwezig evenals een ijsportcentrum en een 400 meterijsbaan. Het strandbad Rauwbraken zal worden afgestoten naar de markt.

Uit het Burgeronderzoek en de RSO onderzoeken is gebleken dat de tevredenheid van gebruikers in het algemeen goed is.

3.3. Georganiseerde sport

De georganiseerde sport is in Tilburg breed vertegenwoordigd. Bijna alle onder NOC*NSF vallende takken van sport zijn in Tilburg aanwezig. Van oudsher zijn de voetbalverenigingen niet alleen talrijk, ook hun ledenaantallen zijn het hoogst. Hockey presteert op dit punt ook opvallend goed.

De 285 sportverenigingen verschillen in grootte tussen 25 en 2.500 leden, waarvan er 103 een subsidie en/of huurrelatie met de gemeente Tilburg hebben. Het aantal leden wordt geschat op ruim zestigduizend, waarvan -op basis van de toekenning van jeugdsportsubsidies- ruim zestienduizend jeugdleden.

4. Doelen en ambities

We blijven doen waar we goed in zijn en waar de burgers hun waardering voor hebben uitgesproken. Sport als doel op zich is voor velen in Tilburg wekelijks van groot belang. De exploitatie van sportaccommodaties is afhankelijk van bezoekersaantallen. In dat opzicht is niet alleen de doelgroep jeugd een speerpunt voor de gemeente (zij vertegenwoordigen maar 30% van de bezettingsgraad) maar vooral ook bezoekers en leden van sportclubs vanaf 19 jaar. Dat willen we zo goed mogelijk blijven faciliteren, waarbij de financiële ruimte de komende jaren zal ontbreken om nieuwe investeringen te plegen. Alle zorg dus om de huidige gemeentelijke sportvoorzieningen efficiënt te exploiteren door de bezettingsgraden en de financiële dekkingpercentages te optimaliseren. De gemeente Tilburg blijft zich ook op actieve wijze inzetten om de burgers tot duurzaam sport en bewegen te verleiden. We doen dat samen met de stad.

Sport levert ook een bijdrage aan de doelen van andere beleidsterreinen. Sport als middel zal worden ingezet voor volksgezondheid, sociale cohesie, stadspromotie, als maatschappelijke katalysator en ten behoeve van talentontwikkeling. Ook dat doen we samen met de stad: het onderwijsveld, de zorg- en welzijnsinstellingen, de cultuursector en natuurlijk de vele sportverenigingen.

De rol van de gemeente Tilburg zal vooral regisserend zijn en waar nodig uitvoerend. Met betrekking tot de uitvoerende taken zal de komende jaren echter ook gekeken worden naar mogelijkheden om het sportbedrijf, (of delen daarvan en/of taken daarbinnen) te verzelfstandigen. Niet alleen prijs en prestatie zullen hierbij leidend zijn, maar ook kwaliteit en continuïteit.

4.1. Terugblik nota "Niemand buitenspel"

De eindevaluatie van de nota "Niemand buitenspel" leverde waardevolle gegevens op. Uit deze evaluatie volgt een korte samenvatting.

De vorige sportnota bestreek de periode van 2007-2010. Gedurende deze periode werd specifiek ingezet op sportparticipatie. De doelstelling was om het aantal sportende Tilburgers met gemiddeld 10 procent te verhogen. Vooral jeugd was daarbij het speerpunt, maar ook volwassenen en mensen met een handicap behoorden tot de doelgroep. Er kan worden vastgesteld dat de streefcijfers voor sportdeelname niet helemaal bereikt zijn.

Er is met betrekking tot de sportaccommodaties in de afgelopen beleidsperiode een slag gemaakt.

In de kadernota werd vastgelegd om voor die periode nog een uitdaging aan te gaan door accommodaties te onderscheiden op stadsniveau en op wijkniveau, om ze vervolgens ook in te zetten voor wijkgebruik. In goed overleg en afgestemd met diverse andere gemeentelijke beleidsterreinen heeft dit onder andere geleid tot mogelijkheden om ongebonden te sporten door het gedeeltelijk openstellen van accommodaties. Ze zijn daarmee toegankelijker en multifunctioneel gemaakt, maar het beoogde gebruik viel tegen.

Met de aanleg van 4 Cruyffcourts en 6 Tilburg courts in de diverse stadswijken zijn de mogelijkheden voor informeel sport en spel in de openbare ruimte fors uitgebreid. Alle velden worden goed gebruikt door vooral de jeugd. Jongerenwerk en buurtsport maken gebruik van velden om contact te houden met de jeugd op straat en activiteiten te organiseren.

Renovaties/uitbreiding (zwembad Reeshof) en totale nieuwbouw van enkele omvangrijke binnensportaccommodaties (T-Kwadraat en Ireen Wüst IJbaan) werden afgerond. Ook werd een start gemaakt met de nieuwbouw van de combinatie sporthal/zwembad de Drieburcht in Tilburg-Noord.

In 2010 is de nieuwe atletiekbaan in het sportgebied Nieuw-Stappegoor in gebruik genomen en zijn vorderingen gemaakt rond de voorgenomen herstructurering van de sportparken Rauwbraken en Zeshoeven. Tenslotte zijn verregaande aanzetten gedaan voor de realisatie van topsportbolwerken voor de sportdisciplines roeien en hockey in het kader van het Olympisch Plan Brabant 2028.

Tilburg heeft diverse sportstimuleringsactiviteiten voor jeugd en jongeren aangeboden in de afgelopen beleidsperiode. De inzet van combinatiefunctionarissen (georganiseerd in beweegteams) binnen het onderwijs en de sportclubs zijn daar recentelijk zeer positief ontvangen. Eind 2010 waren op 22 (van de in totaal 27) brede basisscholen beweegteams actief.

Ten aanzien van de participatie door ouderen is o.a. werk gemaakt van de continuering van het programma "Meer Bewegen voor Ouderen". In dit verband worden wekelijks zo'n 200 activiteiten georganiseerd voor 2.500 ouderen.

Tilburg heeft geparticipeerd in het project "Meedoen Alle(ochtone) Jeugd door Sport". Dit project is landelijk succesvol geweest en zo ook in Tilburg. Niet alleen allochtone jongeren, maar ook autochtone jongeren (700) hebben de weg naar ruim 30 sportclubs gevonden.

Het Steunpunt aangepast Sporten, waarbinnen het programma Sportcoach werd succesvol gecontinueerd en deels geïntensiveerd. Het aantal mensen met een handicap dat sport, is in de regio Midden Brabant hoog en het aanbod is breed en van een goede kwaliteit.

In de afgelopen periode zijn studenten via het Leerbedrijf, maar ook als stagiaires in de gelegenheid gesteld praktijkervaring op te doen in diverse sportstimuleringsprogramma's, het beheer en de exploitatie van gemeentelijke sportvoorzieningen en onderzoek.

De sportverenigingen hebben een geweldige prestatie geleverd als het gaat om verantwoord aanbieden van de vele sportactiviteiten in de gemeente. Het aantal jeugdleden is in de afgelopen periode met ruim 2.000 gestegen. Toch zijn er ook zorgen bij diverse clubs. Uit het onderzoek naar de maatschappelijke rol van sportverenigingen in Tilburg door het Mulierinstituut in 2009, bleek ook dat er wel serieuze zorgen en problemen bestaan m.b.t. beschikbaarheid van kader, de betaalbaarheid voor de leden en continuïteit van de organisatie. Vooral op het gebied van vrijwilligersbeleid is door de diverse combinatiefunctionarissen bij verenigingen actie ondernomen in het afgelopen jaar.

De gemeente Tilburg hanteert al geruime tijd een visie op topsport die er vanuit gaat dat topsport onlosmakelijk verbonden is met breedtesport. De ambitie op het terrein van topsport werd in de kadernota "Niemand buitenspel" omschreven als het ontwikkelen van een gestructureerd beleid om topsport te stimuleren. De afgelopen jaren hebben diverse Tilburgse topsporters (op individuele basis) een financiële bijdrage ontvangen. De volgende kernsporten zijn benoemd: atletiek, budoporten (judo en taekwondo), hockey, roeien, volleybal, wielrennen, ijshockey en voetbal.

De stichting Topsportopleiding Tilburg ontvangt een waarderingssubsidie vanuit de gemeente, waarmee zij een geweldige impuls gegeven hebben aan de talentontwikkeling van inmiddels honderden kinderen.

In september 2009 is in Tilburg met subsidiesteun de tweede Johan Cruyff University gevestigd in Nederland, waardoor topsporters hun topsportcarrière konden combineren met studie op Hbo-niveau.

Het aantal grote topsportevenementen in Tilburg heeft met name de laatste tijd een vlucht genomen. Het betrof het WK IJshockey, EK Korfbal, WK Ligfietsen, Zesdaagse van Brabant, NK Duatlon, Tilburg Ten Miles en de Warandeloop.

12 Tilburgse topsporters zijn inmiddels tot sportambassadeurs benoemd. Zij vervullen een belangrijke voorbeeldfunctie voor breedtesporters, maar zullen daarvoor vanaf 2011 geen geldelijke vergoeding meer ontvangen. Zij zijn ingezet bij diverse gemeentelijke sportstimuleringsactiviteiten en sportevenementen. Met de BVO Willem II is voor de periode 2010-2014 een maatschappelijk convenant afgesloten, waarbij spelers en organisatie zich inzetten voor beleidsterreinen zoals onderwijs en jeugd, zorg en welzijn, integratie, veiligheid, participatie, armoede en stadspromotie.

Samengevat kan worden vastgesteld dat het gevoerde beleid grotendeels heeft geleid tot de gewenste effecten.

Toch zijn er zaken die minder goed uit de verf kwamen. De vernieuwing van het sportaanbod van verenigingen en het betrekken van het bedrijfsleven bij de sport zijn hier voorbeelden van. Helaas nam de sportdeelname door de jeugd van 2008 tot 2010 af, nadat deze in de voorliggende periode bijzonder sterk was gegroeid. Echter, het absolute aantal jeugdleden bij de georganiseerde sport is tot en met 2010 wel jaarlijks gestegen met een kleine 10%. De sportaccommodaties zijn echter nog niet optimaal bezet (voorbeeld bezoekersaantallen Ireen Wust IJsbahn) en de dekkingsgraad is te laag. Punten van aandacht dus.

In het algemeen gesteld is er geen reden om het bestaande beleid op inhoudelijke lijnen te wijzigen. De kadernota 2011 - 2016 zal in het verlengde liggen. Betaalbaarheid en duurzaamheid zullen het adagium vormen. Dat kan alleen als er meer samenwerking wordt gezocht met partners en belanghebbenden. De keuze om geen essentiële beleidswijzigingen door te voeren is niet alleen ingegeven door het feit dat het gevoerde beleid in het algemeen tot tevredenheid stemt van de gebruikers en partners in de stad, maar ook om negatieve effecten op de middellange en lange termijn op gezondheid en sociale cohesie die ontstaan door rigoureuze wijzigingen in het beleid door te voeren, te voorkomen.

4.2. Coalitieakkoord Tilburg: leefbaarheid als strategische kapstok

Het coalitieakkoord 2010-2014 richt zich op 4 samenhangende thema's waarmee Tilburg zich wil profileren als vitale stad, aantrekkelijk om te wonen, te werken en te verblijven. Uitgangspunt is daarbij dat het stadsbestuur dit niet alleen kan en wil realiseren. Samen met maatschappelijke partners en bedrijven moet er ingespeeld worden op ontwikkelingen in stad en regio. Door in te zetten op de thema's *Sociale stijging*, *Leefbaarheid*, *Vestigingsklimaat* en *Bestuur*, willen we werken aan een aantrekkelijke stad, die concurreert met andere steden en een voorttrekkersrol in Midden-Brabant vervult.

Sport heeft raakvlakken met alle vier de thema's, maar is binnen het thema *Leefbaarheid* gepositioneerd.

De leefbaarheid van de stad is afhankelijk van veiligheid en extra zorg voor impuls wijken, waar de sociaal eco-

nomische positie van (te)veel mensen niet florissant is. De leefbaarheid in de stad heeft ook te maken met de infrastructuur en het voorzieningenniveau voor haar burgers en met name voor jeugd en jongeren. Sportbeoefening is daarbij een uitstekend middel om mensen bij elkaar te brengen en te verbinden. Sport draagt direct bij aan de leefbaarheid in buurten en wijken en is maatschappelijk relevant. Daarnaast helpt sport bij integratie en draagt het bij aan de gezondheid van burgers. Vooral de preventieve werking die van sportbeoefening uitgaat, voorkomt hoge maatschappelijke kosten als gevolg van opgroei- en opvoedingsproblemen en overgewicht. De impuls wijken zijn bijzonder gebaat bij het inzetten van sport als middel. Sportverenigingen zijn hierbij van cruciaal belang met hun hoge doelbereik en enorme maatschappelijke kapitaal in de vorm van de vele vrijwilligers die zich dagelijks inzetten voor anderen.

In het coalitieakkoord is ook vastgesteld dat de BVO Willem II een belangrijke functie voor de leefbaarheid in de stad heeft. Niet alleen als platform voor bedrijvencontacten, maar vooral als samenbindend element voor de ruim tienduizend vaste fans (Tilburgers) van de club en de vele andere Tilburgers die zich op enigerlei wijze met de club verbonden voelen.

Sport en bewegen levert echter ook een bijdrage aan het thema "*Sociale stijging*". Door sport kunnen mensen zich persoonlijk, individueel ontwikkelen (leren en werken) en langer zelfredzaam blijven (WMO en Zorg), maar ook sociaal maatschappelijk emanciperen (vrijwilligerswerk). Het gemeentelijk werkbedrijf kan worden ingezet bij sportverenigingen en daarmee wordt stap naar de arbeidsmarkt mogelijk gemaakt.

Het *vestigingsklimaat* kan ook door sport worden versterkt. Vooral in stadpromotionele zin. Het hebben van (top)sportvoorzieningen en het organiseren van grote evenementen brengt reuring en euro's in de stad. In macro-termen is de sportsector lokaal, bovenlokaal, landelijk en mondiaal een enorme economische factor.

Deze kadernota Sport wordt gedragen door de bovengenoemde thema's en wordt daardoor automatisch in verband gebracht met andere belangrijke beleidskaders zoals die van Onderwijs, Jeugd en Jongeren, Zorg en Welzijn (WMO), Evenementen (leisure) en Veiligheid. In de doelformulering en de uitvoeringsplannen wordt hier steeds zoveel mogelijk rekening mee gehouden. Daarmee maakt het sportbeleid integraal deel uit van en volgt deze het breder beleidskader van de stad Tilburg.

4.3. Het Olympisch plan 2028: 2e kapstok ter formulering van de ambities

Aangemoedigd door de rijksoverheid met het project Olympisch vuur, hebben de lokale (VNG) en provinciale overheden (IPO) zich verbonden aan de nationale ambitie om de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen.

Het Olympisch Plan 2028 dient als inspirerende stip aan de horizon en als katalysator. Daarbij wordt sport het middel om heel Nederland, op voornoemde terreinen naar een hoger (Olympisch) niveau te brengen. Vanaf 2016 start de kandidaatstellingsfase en daarom is 2016 als ijkpunt benoemd. In 2016 moet 75% (nu 65%) van de landelijke bevolking minimaal eenmaal per maand (AVO/RSO norm) sporten. De Tilburgse sportnota loopt ook tot 2016 en stelt Tilburg daarmee in staat haar ambitieniveau aan te laten sluiten bij en mee te laten lopen met het Olympisch plan.

4.4. Doelen en beleidskaders

De kracht van sport zit vooral in de activiteit zelf. *Sport is een op zichzelf staande waardevolle activiteit* die bijdraagt aan het welzijn en welbevinden van mensen. Sport heeft echter ook een instrumentele kant die vooral door de overheid van belang wordt geacht en waarvoor het sportstimuleringsprogramma ingezet wordt. *Sport als instrument* wordt ingezet ter bevordering van positieve (neven)effecten van sportbeoefening. In Tilburg willen we sport vanuit het coalitieakkoord, via het *thema leefbaarheid* instrumenteel inzetten voor gezondheidsdoelen, maatschappelijke doelen, citymarketing, innovatie en werkgelegenheid.

1. Sport als activiteit op zich

Los van het feit dat sport een bijdrage levert aan het behalen van doelen op andere beleidsterreinen, is sport juist ook vooral een leuke en zinvolle tijdsbesteding. Het verhogen van technieken en vaardigheden en de onderlinge competitie, binnen eigen regels en afspraken, is op zich al waardevol. Het netwerk van sportverenigingen en bonden maakt het mogelijk competities aan te gaan.

Onze belangrijkste doelstelling is daarom om zoveel mogelijk burgers mee te laten doen. Daarvoor is het nodig om sportactiviteiten in een zo breed mogelijk scala aan te (laten) bieden. Voor ieder wat wils, op ieders niveau. Dit betekent sportbeoefening van recreatief niveau tot en met topsportniveau. De te formuleren ambities en doelstellingen op sportief gebied behoren echter tot het domein van de sportverenigingen en bonden zelf.

Eind 2010 is door onderzoek (RSO en Burgeronderzoek 2010) vastgesteld dat de sportdeelname onder de jeugd en volwassenen het volgende beeld geeft:

Jeugd tot 12 jaar : 88%, waarvan 80% in verenigingsverband.
Jeugd van 12-17 : 78%, waarvan 75% in verenigingsverband.
Volwassenen <65 : 41%, waarvan 33% in verenigingsverband.

Omdat sport als belangrijk instrument voor gezondheidsbevordering wordt ingezet, hanteren we als uitgangspunt het minimum aantal van twee keer per week sporten voor de jeugd. Een lagere frequentie draagt immers niet of nauwelijks bij aan het gewenste gezondheidsniveau van een persoon. Daarbij zijn de volgende concrete sportparticipatiedoelen voor 2016 geformuleerd:

Jeugd van 6-11 jaar (minimaal tweemaal per week sport) : 60% (2010: 52%).
Jeugd van 12-17 jaar: (minimaal tweemaal per week sport) : 75% (2010: 68%).
Volwassenen tot 65 jaar (minimaal 1 maal per week) : 50% (2010: 41%).
Volwassenen vanaf 65 jaar (sport - en beweegaanbod) : 50% (2010: 45%).

Binnen deze vier doelgroepen wordt specifiek aandacht geschonken aan en gemonitord op etniciteit, geslacht en specifieke deelleeftijdsgroepen.

Speerpunten

In het coalitieakkoord is afgesproken dat de jeugd centraal staat. In het bestuursakkoord is letterlijk opgenomen: *"Sport is een uitstekend middel om mensen bij elkaar te krijgen en met elkaar te verbinden. De praktijk wijst uit dat de kleine ontmoetingen vaak grote veranderingen tot gevolg hebben. Sport draagt bij aan de leefbaarheid in buurten en wijken en is maatschappelijke relevant, want sport verbreedert, helpt bij integratie, bevordert sociale cohesie in de wijk, is gezond, gaat overgewicht tegen, maakt weerbaar, houdt hangjongeren van straat, gaat jeugdcriminaliteit tegen en creëert eigentijdse helden (ambassadeurs) die een voorbeeld voor anderen willen zijn. Meer dan tot nu toe zal sport preventief worden ingezet bij het voorkomen en beperken van opgroei- en opvoedingsproblemen. Het bestuur wil verenigingen meer betrekken en aanspreken op hun bijdrage aan het jeugdbeleid en zullen de wachtlijsten voor sportvoorzieningen weggewerkt moeten worden. Tevens zal het convenant met de BVO Willem II benut moeten worden voor maatschappelijke doelen en dienen er linken te worden gelegd."*

Daarmee wordt geen afbreuk gedaan aan de integrale aanpak gebaseerd op de visie "Een leven lang sporten". Het is juist belangrijk dat in iedere leeftijdsfase bekeken wordt welke rol de gemeente kan en wil vervullen om mensen te stimuleren. De sportstimuleringsactiviteiten echter zijn primair en voor 80 % gericht op jeugd. De invloed en het voorbeeldgedrag van ouders en ouderen is hierbij ook van belang. Door mensen zo lang mogelijk zelfredzaam te laten zijn, wordt voorkomen dat zij massaal beroep doen op de zorg. Als de ondersteuning van ouderen door de gemeente bij voorkeur boven de 75 jaar plaatsvindt, dan is het van belang om voorafgaand aan die levensfase preventieve maatregelen te nemen.

2. Sport als middel met betrekking tot de sociale doelstellingen

2.1. Sport in het licht van volksgezondheid

Sport en bewegen vormen de ingrediënten voor de bevordering van de (volks)gezondheid. De nadruk ligt op bewegingsrijke vormen van sport en bewegen, die relatief weinig gepaard gaan met blessures en ongelukken. Deze vormen van sportbeoefening kunnen en worden zowel binnen de verenigingssport als in anders georganiseerd verband aangeboden. Het begrip sport kan hierbij vrij ruim worden geïnterpreteerd, maar het 'werkzame bestanddeel' is het bewegen zelf, waardoor bijvoorbeeld de denksporten niet voor de hand liggen als instrumentarium. Sport als instrument voor het bevorderen van gezondheid is dus evident, maar maakt wel deel uit van een bredere gemeentelijke regie op volksgezondheid. Op dit thema sluit sport aan bij de beleidsterreinen Zorg en Welzijn (WMO) en Onderwijs en Jeugd. Tilburg zal hierbij gebruik maken van bewezen strategieën waar het gaat om lichamelijke activering van bewegingsarme groepen. Daarbij werken we samen met organisaties op het terrein van de lokale (vooral preventieve) gezondheidszorg, zoals huisartsen, de GGD, verzekeraars en zorgaanbieders.

2.2. Sport als maatschappelijke katalysator

Sport kan bijdragen aan maatschappelijke verbondenheid en betrokkenheid van burgers. Ook hier zijn strategieën voor handen om het 'werkzame bestanddeel' te zoeken in het sociale karakter van sport. We richten ons daarbij vooral op actieve sportbeoefening, maar ook op het (doen) organiseren van deze sportactiviteiten. Het gaat hier vooral over breedtesport, waarbij topsport een toegevoegde waarde kan hebben als rolmodel en katalysator. Om met sport deze doelstellingen te kunnen realiseren, moet sport een duidelijk georganiseerd karakter hebben. Hierin is een centrale positie voor de sportvereniging weggelegd. Juist in dit kader kan sportbeoefening heel breed

worden beschouwd, waarmee bedoeld wordt dat denksporten hieraan wel een volwaardige invulling kunnen geven.

Ook hier geldt dat sport als beleidsinstrument niet op zichzelf dient te opereren. Het welzijns-, integratie- en deels ook het (sociale) veiligheidsbeleid van de gemeente Tilburg vormen belangrijke peilers. Het stimuleren van vrijwilligerswerk, het bieden van maatschappelijke stages en het versterken van het 'pedagogisch' klimaat door onderlinge samenwerking tussen sportclubs, onderwijs en het jeugd- en jongerenwerk, zijn hier goede voorbeelden van. Partners zijn te vinden bij het onderwijs, het club- en buurthuiswerk (Twern), ouderenbonden, categorale organisaties en natuurlijk ook wijkorganisaties.

In dit kader is het ook van belang het bedrijfsleven te noemen dat steeds meer belang hecht aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en waar voor de sport kansen liggen.

3. Sport als middel met betrekking tot. economische doelstellingen

3.1. Sport in het kader van citymarketing

Hierbij ligt het accent op strategieën waarbij sport bijdraagt aan de versterking van het vestigingsklimaat en het imago van de stad Tilburg in binnen- en buitenland. Sport wordt in dit kader instrumenteel ingezet ter bevordering van de lokale/regionale economie. In het economisch marktsegment speelt sport in brede zin (productie, retail, infrastructuurle investeringen, exploitatie en mediaopbrengsten) een belangrijke rol (zie rapport SCP 2010: "Sport: een leven lang"). De specifieke rol van de gemeente is hierin redelijk ondergeschikt, maar niettemin van betekenis.

Sport moet bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Tilburg als (toeristische) bestemming of als vestigingsplaats voor een bedrijf. Het inzetten van sport moet ingebed zijn in een meer omvattend citymarketingbeleid. Belangrijk is daarbij dat Tilburg weet waar de stad haar 'marktaandeel' wil versterken en op welke wijze. Dit heeft alles te maken met de stadsvisie en het project Tilburg 2040. Evenementen maken deel uit van citymarketing – sportevenementen vormen zelfs een uitstekend middel. Tilburg heeft in haar evenementenbeleid een duidelijke focus aangebracht in kwaliteit en kwantiteit van (sport)evenementen die van belang zijn voor de stad Tilburg. Het sportbegrip dat hoort bij citymarketing is vooral topsport. Professionele sport zoals bijvoorbeeld de BVO Willem II, Tilburg Trappers, STV Netwerk en TMHC Tilburg maken hier deel van uit. Tilburg beschikt over topsportvoorzieningen zoals het Koning Willem II Stadion, een topatletiekbaan, sportcentrum T-Kwadraat en de ijsaccommodaties. Deze voorzieningen geven ook direct aan waar het natuurlijke 'plafond' voor het niveau van topsportevenementen in de stad ligt. Sport in de breedte kan ook onderdeel uitmaken van het leisureprogramma dat in regionaal verband extra kansen biedt

Sport en citymarketing zijn in Tilburg beleidsmatig verbonden met economie, vestigingsklimaat en evenementen. Partners in dit kader zijn te vinden in het bedrijfsleven, de BOM, Midpoint Brabant, de provincie Noord-Brabant en de B5 steden die samen optrekken in het kader van Brabantstad.

3.2. Sport, innovatie en talentontwikkeling

Het sportbegrip dat hoort bij dit domein kan zeer breed worden opgerekt en heeft met het bewegen zelf minder van doen. Tilburg beschikt over een breed en kwalitatief hoogwaardig onderwijsveld. De Tilburg University is aanjager van kennisontwikkeling met sterke naam en faam. De HBO-sportinstellingen, zoals de Fontys Hogeschool met daarbinnen de Johan Cruyff University Tilburg, geeft topsporters de kans te werken aan innovatieve economische en marketingstrategieën en middelen om sport op een hoog plan te brengen. Social innovation (innovatieve manieren om dingen te organiseren) is een kernbegrip in Tilburg en daar kan de sport mede invulling aan geven om zichzelf, maar ook andere partners op een innovatieve wijze te versterken.

Ook het (sport)voorzieningsniveau biedt mogelijkheden voor 'slimme combinaties' en verbindingen waar de stad beter van wordt en creativiteit ruimte krijgt.

Talentontwikkeling is kansrijk in een breed perspectief in Tilburg en daarvoor zijn tal van mogelijkheden aanwezig om elkaars kennis en vaardigheden te verbinden. In het Stappegoorgebied zijn sportmedische en hoogwaardige sporttechnische voorzieningen samengebracht, is het topsportonderwijs gevestigd en wordt onderdak geboden aan topsportclubs. Tilburg beschikt in het Stappegoorgebied over een nieuwe 'high tech' atletiekbaan.

In beleidstermen heeft sport hier raakvlakken met het onderwijsbeleid, duurzaamheidsbeleid en economisch beleid. Partners zijn hier de onderwijsinstellingen ROC Sport en Bewegen, Fontys Economische Hogeschool, de UvT, maar ook het Willem II College en de Topsportopleidingen Tilburg.

3.3. Sport en werkgelegenheid

Het begrip van sport in dit kader moet breed worden opgevat en kan dus te maken hebben met productie, dienstverlening, advisering en ondersteuning in de sport. Vooral in de private en ondernemerssfeer biedt sport beoefe-

ning werkgelegenheid. De gemeente Tilburg voert een arbeidsmarktbeleid in het kader van het thema "Sociale stijging". Daarbinnen biedt sport vooral aan de onderkant (Tilburg@work) mogelijkheden om burgers in het arbeidsproces te brengen en te houden. Het van nature breed gedragen vrijwilligerswerk in de sport biedt ook daar kansen om mensen naar de arbeidsmarkt toe te leiden. In de sportsector speelt de professionalisering een steeds prominenter rol en daar ontstaat op kleine schaal nieuwe betaalde arbeid in de vorm van combinatiefunctionarissen. Het leerbedrijf biedt ook kansen om jongeren in opleiding voor te bereiden op werk. De samenwerking met het ROC Tilburg is hier een voorbeeld van.

Sport is in dit kader als beleidsterrein verbonden met de beleidsterreinen Arbeidsmarkt, Welzijn, Armoedebeleid (vrijwilligersbeleid), Economie en Onderwijs en Jeugd.

Partners kunnen zijn het bedrijfsleven, het onderwijsveld (opleidingsinstituten) en stichting Contour.

De hierboven beschreven bijdragen die sport levert aan de diverse beleidsterreinen en vice versa, zijn terug te vinden in de maatregelen en activiteiten die zullen moeten worden gerealiseerd. In de op te stellen uitvoeringsplannen zal aangegeven worden op welke wijze deze doelen zullen worden nagestreefd.

5. Sportaccommodaties en voorzieningen

Over het algemeen is de gebruiker tevreden over de kwaliteit van de gemeentelijke sportaccommodaties. Er is sprake van een juiste spreiding over de stad en op diverse locaties kunnen ruimtes worden gehuurd. Het onderhoud is goed, alhoewel sommige (met name gymnastiek) zalen aan modernisering toe zijn. Ook ten aanzien van de veldsporten, de watersporten en overige sporten is de gebruiker tevreden.

De kosten van de sportaccommodaties zijn echter hoog. Dit vraagt om een optimale bezettingsgraad en daarmee ook een hoger financieel dekkingspercentage (lager toegestaan tekort). Het vertrek van de Fontys Sporthogeschool uit Tilburg in 2012, zet de exploitatie extra onder druk en zal ook bijzondere inspanningen vereisen.

Spreiding van voetbalverenigingen/ sportcomplexen over de stad is belangrijk, maar vooral ook het gebruiksrendement daarvan zal onderzocht worden in relatie tot het vraagstuk van de (noodzaak tot) kunstgrasvelden. Samenwerking om wachtlijsten weg te werken en een beter evenwicht tussen het gebruik van de diverse sportcomplexen zullen essentieel zijn en nagestreefd worden. Bezien zal worden of sportkantines kunnen worden benut voor wijkgerichte activiteiten, die voldoen aan de vraag uit de wijk en een bijdrage leveren aan de exploitatie ervan. De binnensporttarieven dienen naar beneden bijgesteld te worden en ook bij de binnensport zal het gebruiksrendement verhoogd moeten worden. De huurtarieven moeten transparanter en eenvoudiger worden. De erfpacht moet in beginsel gelijkwaardig zijn en op het gewenste niveau gebracht worden. Tevens moet inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre uit de vastgoed- en grondexploitatie wordt bijgedragen aan sportsector.

5.1. Gemeentelijke sportaccommodaties

Stand van zaken

Over het algemeen is er een hoge mate van tevredenheid over de kwaliteit van de gemeentelijke sportaccommodaties. Zowel in het Burgeronderzoek van 2010 als in het Jeugd sportonderzoek RSO van afgelopen jaar scoorden de tevredenheid over de kwaliteit van de accommodaties goed. Er is sprake van een juiste spreiding over de stad en op diverse locaties kunnen ruimtes worden gehuurd. Het onderhoud is goed, alhoewel sommige (met name gymnastiek) zalen aan modernisering toe zijn. Ook ten aanzien van de veldsporten, de watersporten en overige sporten is de gebruiker tevreden (zie onderzoek Mulier 2010).

Dit neemt niet weg dat bepaalde zaken nog best verder geoptimaliseerd zouden kunnen worden, zoals de gebruiksmogelijkheden voor zaalsporten, ruimere huurmogelijkheden vooral tijdens prime-time en uitbreiding van specifieke voorzieningen in de verschillende locaties. De meeste knelpunten die de klant bij de veldsporten signaleert, kunnen worden opgelost door het nog verder opwaarderen van de accommodaties. Er is namelijk te weinig kleedgelegenheid, de vraag naar kunstgras blijft toenemen (vanwege te zware belasting grasvelden).

Ambities en doelen

De buitensportaccommodaties vormen een bijzonder aandachtspunt. De kwaliteit van enkele sportcomplexen is voor verbetering vatbaar en vraagt wellicht nog *investeringen in kunstgrasvelden*.

Het gebruik van de sportcomplexen als wijkvoorziening vormt ook een uitdaging. In dit kader is het wenselijk om de sportcomplexen in de zomermaanden beter te gaan benutten.

De bezettingsgraden moeten omhoog, enerzijds ter verantwoording voor de met gemeenschapsgelden gefinancierde sportaccommodaties en anderzijds om de gewenste prijs-kwaliteitverhouding voor gebruikers te kunnen blijven behouden. De zwembaden en de beide ijssportaccommodaties zijn modern en toegerust op de vraag van de bezoekers. De bezoekersaantallen van de Tilburgse zwembaden vertonen een licht stijgende lijn en dat moet worden vastgehouden. De bezoekersaantallen van de Ireen Wüst Ijsbaan vormen echter een probleem. Het ijsseizoen is relatief kort en de centra staan daarbuiten grotendeels leeg. In deze beleidsperiode nemen we structurele maatregelen tegen leegstand.

Een ander aspect in het accommodatiebeleid is *duurzaamheid*. Tilburg is landelijk voortrekker als het gaat om duurzaamheid. In het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Tilburg is veel aandacht voor infrastructurele voorzieningen. De sportaccommodaties kunnen op dat punt verbeterd worden (bijvoorbeeld door energiebeperkende maatregelen) en een bijdrage leveren aan het terugbrengen van CO₂ uitstoot. De sportaccommodaties zijn een zichtbaar "platform" waar duurzaamheid door de burgers ervaren wordt.

De hierboven weergegeven aandachtspunten staan op gespannen voet met de beschikbare financiële middelen. De bezuinigingstaakstelling waar de lokale overheid zich momenteel voor geplaatst ziet, biedt de komende jaren geen mogelijkheid om met nieuw geld investeringen te doen. Het adagium is dan ook: er zal meer moeten met minder gemeentelijk geld. Dat betekent dat er samen met belanghebbenden op een creatieve wijze gezocht zal worden naar haalbare oplossingen.

Aanpak zwembaden

De zwembaden vormen geen specifiek aandachtspunt voor de komende jaren, maar er zal worden gestreefd naar optimalisering van middelen. Met de oplevering van sportcentrum de Drieburcht beschikken Tilburg Noord en de zwemsportverenigingen over een modern multifunctioneel bad. Het strandbad Rauwbraken zal in private handen worden gegeven.

Aanpak binnensport

Er zal ook de komende jaren een groeiende vraag zijn naar binnensportaccommodaties (zie SCP Rapportage sport 2010). Daar waar het gaat over de eigen gemeentelijke binnensportaccommodaties is het gewenst om de *bezettingsgraad te optimaliseren* en daardoor een *hoger financieel rendement* na te streven. Daarmee kan voorkomen worden dat de tarieven voor de toekomst niet onnodig op gaan lopen.

Daar waar sportclubs medewerking van de gemeente vragen als het gaat om het verkrijgen van een eigen accommodatie, zal vooral gekeken worden naar het aanbod van bestaande ruimtes als alternatief. Een ander belangrijk uitgangspunt daarbij is de financiële draagkracht en de schaalgrootte die nodig is om verantwoord structureel zelfstandig te kunnen voortbestaan.

De gemeente Tilburg is niet de enige aanbieder van sportaccommodaties in de stad. Er is een behoorlijke capaciteit van sportzalen van onderwijs- en welzijnsinstellingen die betrokken moeten worden bij de gebruiksprognoses en behoeften voor de komende jaren. Op deze manier kunnen we voorkomen dat er onnodige investeringen door de gemeente of door derden worden gedaan.

Ten behoeve van de aanpassing van particuliere accommodaties van sportverenigingen wordt er uit een in te stellen noodfonds budget beschikbaar gesteld voor zaken waar niet in redelijke mate voorzien kan worden en waarmee de kernactiviteit van de sportvereniging in gevaar komt.

Aanpak buitensport

Tilburg beschikt anno 2011 over in totaal 21 sportcomplexen. Voor zowel het gebruik van de atletiekbaan als het honk- en softbalcomplex geldt dat het gebruik ervan aangemoedigd zal worden door géén alternatief elders in de stad aan te bieden of te ondersteunen. Daar waar als gevolg daarvan door meerdere verenigingen gebruik moet worden gemaakt van het complex, neemt de gemeente daartoe noodzakelijke, voorwaardenscheppende maatregelen. Denk hierbij aan extra verlichting en bergruimte, waarmee een hoger gebruiksrendement te behalen valt en de kosten ervan in de exploitatie terug te verdienen zijn.

Voetbal legt als populairste sport in Tilburg het grootste beslag op de middelen van de buitensport. Dit is van oudsher zo en ook de komende jaren komt daar geen verandering in. Er zijn voetbalverenigingen die met name vanwege de ligging (in of nabij uitbreidingswijken) zo'n enorme groei hebben doorgemaakt, dat ze letterlijk uit de voegen van hun complex barsten. Daarentegen dienen zich ook verenigingen aan die te maken hebben met een (te) sterke teruggang, waardoor zij nog slechts met grote inspanningen als volwaardige sportvereniging kunnen blijven functioneren en/of hun sportcomplex nog nauwelijks op gezonde basis kunnen blijven exploiteren. De ge-

meente zal inzetten op meer samenwerking tussen voetbalclubs om vraag en aanbod beter in evenwicht te brengen en daarmee bijvoorbeeld wachtlijsten weg te werken.

De vraag van individuele voetbalverenigingen naar (extra) kunstgrasvelden c.q. de omzetting van natuurgrasvelden in kunstgrasvelden is de laatste jaren sterk toegenomen. Op voorhand zal aan deze vraag niet worden voldaan om financiële redenen. Wij vinden het echter nodig om niet de verzoeken om kunstgras zelf centraal te stellen, maar eerst te onderzoeken of er over de gehele voetbalsector binnen de gemeente sprake is van overbezetting van velden en daaraan de noodzaak tot het omzetten van natuurgras naar kunstgras te koppelen. Vooral de gebruiksmogelijkheden en de veel hogere bespelinggraad van kunstgras vormen de motivatie om kunstgras in de stad te realiseren ter vervanging van natuurgras, waarvan de bespeelnorm maximaal de helft is. (1 kunstgrasveld geeft minimaal dezelfde bespeelbaarheid als 2 natuurgrasvelden, met 100% meer ruimtebeslag). Deze ontwikkelingen vragen om structurele maatregelen die voor de *gehele voetbalsector* van belang zijn. In de komende beleidsperiode werken we daarom aan een heroriëntatie op het gebruiksrendement van de voetbalcomplexen en heldere criteria voor de aanleg van kunstgrasvelden in dit verband.

De verwachting is dat het huidige ruimtebeslag van de velden de komende jaren niet hoeft te stijgen, maar eerder kan dalen. Wel is het belangrijk om over zoeklocaties voor sport te blijven beschikken. Deze zijn wellicht nodig indien door demografische ontwikkelingen verenigingen geen bestaansrecht meer dreigen te hebben en zich moeten kunnen verplaatsen naar andere stadsdelen, waar vraag ontstaat. Specifieke aandacht gaat uit naar de *bespelingnorm* en het feitelijk gebruik van de velden *per complex*. Daar hoort ook een praktisch noodzakelijke kleedkamernorm bij. Deze norm wordt in VNG/VSG (vereniging Nederlandse gemeenten/vereniging Sport en gemeenten) verband bediscussieerd met de KNVB.

Er zal onderzoek naar haalbaarheid gedaan worden met de vraag of sportparken in het kader van duurzaamheid en kostenreductie kunnen worden voorzien van led verlichtingsinstallaties, waarmee de investeringen terugverdiend worden.

Het is erg belangrijk dat Tilburg beschikt over voorzieningen die toekomstbestendig zijn en optimaal gebruikt kunnen worden. Daarbij kunnen kantines (i.o.m. clubs, die eigenaar zijn) ingezet worden voor wijkactiviteiten in de breedste zin van het woord. Dat genereert niet alleen middelen voor de club, maar bevordert ook de binding met de wijk en mogelijk nieuwe vrijwilligersinstroom. Deze functie zal zich echter moeten verhouden met het herceleid van de gemeente en de afspraken die met die sector hierover zijn gemaakt. De betaalbaarheid van de voetbalcomplexen is een grote zorg voor vooral de wat kleinere clubs. Samen met de RTAV en de TSR moet een plan van aanpak worden opgesteld, waarmee de clubs en de voetbalsector jaren vooruit kunnen.

5.2. Openbare sportvoorzieningen

In de komende beleidsperiode stimuleren we het gebruik van de openbare sportvoorzieningen vanuit buurtsport en de beweegteams onderwijs en verenigingen. Inmiddels liggen er in elke wijk hoogwaardige voorzieningen in de vorm van kunstgrasveldjes. In het Veemarktkwartier centrum ligt een modern Basketballcourt. Het openbaar gebruik van de gemeentelijke sportparken moet nog wel verdere activering ondergaan in het kader van de wijkfunctie die bijvoorbeeld ook door de KNVB wordt gepropageerd.

5.3. Private sportvoorzieningen

De onderwijs- en welzijnsinstellingen beschikken over een substantieel arsenaal aan sportaccommodaties, waar de gemeente geen bemoeienis mee heeft. Met private sportvoorzieningen wordt niet de private exploitatie van de sportkantines bedoeld, maar de sportvoorzieningen zelf. Daarbij moet worden gedacht aan commercieel aanbod zoals fitnesscentra en sportscholen, verzelfstandigde sportaccommodaties zoals tennisbanen bij tennisverenigingen en hockeyvelden bij de hockeyclubs. Zo hebben ook twee tafeltennisverenigingen hun eigen accommodatie en is er een sporthal op sportpark Rauwbraken in aanbouw, die in eigendom wordt gerealiseerd en geëxploiteerd. In veel gevallen is de grond in erfpacht voor langere tijd uitgegeven. De gemeente Tilburg verleent bij de realisatie van private sportaccommodaties medewerking aan het verlenen van vergunningen en het verkrijgen van gemeentegarantie. Daarbij schakelt de gemeente de Stichting Waarborgfonds Sport in als adviseur en mederisicodragers. In komende periode blijft dit beleid ongewijzigd gehandhaafd. Indien sportverenigingen accommodatiewensen hebben, maar deze accommodatie wordt gehuurd van de gemeente, kan er in overleg aanpassingen worden gedaan die vervolgens door de gebruikers zelf betaald zullen moeten worden. Daarvoor geldt dat niet alleen de financiële draagkracht op langere termijn aangetoond dient te worden, maar ook het gebruiksrendement van andere gebruikers niet wordt ingeperkt. (probleemverplaatsing)

5.4. Tarieven

De gemeente Tilburg hanteert voor de gemeentelijke sportaccommodaties een sporttarievenlijst, die ieder jaar door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Om sport toegankelijk te maken en te houden zijn deze tarieven gesubsidieerd en dus niet kostendekkend. De gesubsidieerde tarieven zorgen jaarlijks voor een toegestaan tekort op de

sportbegroting van ruim veertien miljoen euro. Daarmee is het tarievenbeleid het grootste subsidie-instrument binnen het sportbeleid.

Om zoveel mogelijk mensen te stimuleren om te sporten zullen de sportaccommodaties betaalbaar moeten blijven. Optimaal accommodatiegebruik heeft een positieve uitwerking op de tarieven. Dat geldt voor de individuele burger die komt schaatsen en of zwemmen, maar nog meer voor de verenigingssporter. Het bereiken van een hogere bezettingsgraad en financiële dekkingsgraad is de belangrijkste factor die van invloed is op de tarieven. *De huurder zal prikkels moeten krijgen om de bezettingsgraad actief te verhogen.*

Daar waar door zelfwerkzaamheid kosten voor de gemeente bespaard kunnen worden, zal dat voor de vereniging voordelen gaan opleveren. Deze vraag staat centraal in de komende beleidsperiode. Er zal ook onderzoek worden gedaan in samenspraak met de TSR en de RTAV, naar een vast basisjaartarief voor de hoofdgebruikers van sportcomplexen

Daar waar het mogelijk is, wordt het profijtbeginsel naar draagkracht toegepast. Daarnaast zullen persoonsgerichte maatregelen, zoals de Meedoenregeling en het Jeugdsportfonds (beiden gevoed vanuit het armoedebudget van de gemeente), als vangnet blijven dienen voor burgers die om financiële redenen niet (meer) kunnen participeren in de sport.

Tarievenonderzoek

Op basis van de uitkomsten van het tarievenonderzoek in 2010 en het benchmarkonderzoek van Mulier onder de B5 gemeenten begin 2011, kan worden geconcludeerd dat een binnensporter gemiddeld per jaar meer betaalt voor een accommodatie dan een buitensporter. Kijkend naar de indirecte subsidie kan worden gesteld dat het ook hierbij voor de buitensporter gunstiger uitpakt. Medio 2011 zal een uitgebreid benchmarkonderzoek tussen de vier grote Brabantse steden de basis vormen voor de door de Raad besloten tot evenwichtigere tarieven tussen de binnen- en buitensport.

Daarnaast kan worden vastgesteld dat een binnensportvereniging weinig extra mogelijkheden heeft om, naast de contributie-inkomsten en een eventuele subsidie van de gemeente, inkomsten te genereren. Soms lukt het verenigingen om sponsorovereenkomsten af te sluiten, zodat extra inkomsten voor een aantal jaar gegarandeerd zijn. De buitensportverenigingen daarentegen beschikken over een eigen kantine. De kantine brengt weliswaar kosten met zich mee, maar de meeste verenigingen halen winst uit hun kantine en reclame uitingen. Hiermee heeft een buitensportvereniging een grotere financiële armslag dat zich vertaalt in de hoogte van de contributie. De gemeenteraad heeft in 2010 besloten dat om die reden gewerkt moet worden aan *gelijkberechtiging* van het *tarievenstelsel*, waardoor sporters in Tilburg een vergelijkbare bijdrage in de vorm van tarieven betalen.

Vereenvoudiging methodiek sporttarieven

In de afgelopen periode is diverse malen gebleken dat de totstandkoming van de eigen bijdrage van sportclubs bij met name aanleg van kunstgrasvelden of vervanging van een grasveld door kunstgras vanuit verschillende inzichten wordt toegepast. Het hanteren van een transparant en eenvoudiger en mogelijk ook meer op beleidsdoelen te sturen tarievenstelsel, inclusief kunstgrasgebruik voor de buitensport is noodzakelijk.

Erfpachtcanon

De gemeente Tilburg hanteert voor diverse takken van sport erfpachtovereenkomsten. Het betreft hier vooral de Tennis- en hockeyaccommodaties, maar in een aantal gevallen is bij andere takken van sport ook sprake van erfpacht. De erfpachtcanons zijn zeer uiteenlopend van hoogte. Een deel van de problematiek wordt veroorzaakt door het feit dat de uit te geven gronden economisch eigendom zijn van Sport doch het juridisch eigendom berust bij Vastgoed. Daarnaast zijn de erfpachtcanons gesloten in diverse perioden met diverse uitgangsprincipes. Gronden in bezit van het Sportbedrijf worden verpacht/verhuurd tegen op wisselende grondslagen gebaseerde "sporttarieven". Ook de erfpachtcanons voor gronden in het bezit van Vastgoed die voor sportdoeleinden gebruikt worden, worden in een aantal gevallen tegen lagere prijzen verpacht te dan de jaarlijks door de raad vastgestelde grondprijzen (bebouwd en onbebouwd) gerelateerd aan de bestemming van de grond.

Daarmee wordt geen recht gedaan aan het gelijkheidsbeginsel dat voor de huurtarieven wel van toepassing wordt verklaard. *Onderzocht moet worden hoe met bestaande en nieuwe erfpachten omgegaan moet worden om het gelijkheidsbeginsel tot recht te laten komen.*

Daarbij dient echter ook nadrukkelijk gekeken te worden naar de gemeentelijke financiële belangen en dit kan in een aantal gevallen leiden tot geleidelijke verhoging van de erfpacht naar een meer reële canon.

5.5. Doelen en maatregelen

De komende beleidsperiode worden de volgende maatregelen met betrekking tot sportaccommodaties genomen.

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Betrokkene intern</i>	<i>Betrokkenen extern</i>
1.	Eenvoudiger tariefensysteem voor de buitensport.	Realiseren en toepassen van een eenvoudig en transparant tariefensysteem.	Sportbedrijf	Tilburgse Sportraad RTAV
2.	Gelijkberechtiging van het tarievenstelsel.	a. Vaststellen en invoeren van huurtarieven, gebaseerd op gelijkheidsbeginsel. b. Onderzoek gelijktrekken erfpachtcanon en reëlere opzet.	Sportbedrijf	Tilburgse Sportraad RTAV
3.	Het financieel kunnen bijdragen aan het oplossen van incidentele particuliere accommodatieproblematieken.	Het instellen van een daartoe strekkend fonds.	Sportbedrijf	Tilburgse Sportraad
4.	Optimaliseren bezettingsgraad binnensport.	Gebruik stimuleren en gebruikperiodes verlengen Hierin kan cultuur mogelijk ook een rol spelen. Dus sportoverstijgende partners zoeken die in de daluren gebruik kunnen maken van de accommodaties.	Sportbedrijf Sportbeleid	Tilburgse Sportraad
5.	Nastreven hoger financieel rendement binnensport (hoger dekkingpercentage).	Fysieke maatregelen nemen en multifunctioneel gebruik accommodaties stimuleren	Sportbeleid Sportbedrijf	Tilburgse Sportraad
6.	Voetbalcomplexen, efficiënter exploiteren met zo mogelijk minder ruimtebeslag (hogere bezettingsgraad).	Heroriëntatie gebruik voetbalcomplexen: a. Betrekken van noodzaak om natuurgras om te zetten in kunstgras; b. Accommodaties inzetten voor andere activiteiten c. Vaststellen van een toekomstbestendige kleedkamenorm. d. Bezien of sportparken kunnen in haar geheel kunnen worden verhuurd aan verenigingen e. Sportpark Zeshoeven met de hoogste prioriteit upgraden (raadsbesluit).	Sportbeleid Sportbedrijf	Verenigingen Tilburgse Sportraad RTAV Club- wijk- en buurtorganisaties Dorpsraad Udenhout, Sportclubs,
7.	Streven naar duurzamere, energiearmere sportparken.	a. Onderzoek naar haalbaarheid omzetting halogeen naar LED -verlichting. b. Organiseren van gezamenlijke energie inkoop.	Sportbeleid Sportbedrijf BOMIL	-----

6. Sportstimulering en ondersteuning

De gemeente Tilburg wil op actieve wijze bevorderen dat haar inwoners meer gaan bewegen en sporten. Niet iedereen weet de weg naar het sport- en beweegaanbod te vinden of komt drempels tegen die te hoog zijn om zelfstandig te nemen. Voor die doelgroepen worden samen met partners interventieprogramma's ingezet. De ondersteuning is in beginsel gericht op hulp bieden aan derden. Om sport als middel effectief te maken zal specifiek worden ingezet op bijzondere doelgroepen (risicogroepen), waarvan is vastgesteld dat zij in een achterstandssituatie verkeren. (Gezondheid, sociaal maatschappelijk) Dit betreft jeugd en jongeren uit de risicogroepen, mensen met een handicap en ouderen. Een leven lang sporten is daarbij het motto en de gemeente zal haar interventies specifiek richten op bepaalde (leeftijd)groepen, zonder het verband ertussen uit het oog te verliezen. De aanpak vanuit de gemeente Tilburg is die van basaal faciliteren (weinig bemoeienis), ondersteunen (actieve rol) tot het instellen van een vangnet (activiteiten en meedoenregeling/jeugdsportfonds) Een wijkgerichte aanpak (Impulswijken) ligt hierbij voor de hand en de samenwerking met andere beleidspartners is essentieel. De stimuleringssubsidies zullen eenvoudiger worden gemaakt en voor elke sportvereniging toegankelijk. De plussubsidies zullen worden omgezet in projectsubsidies.

6.1. Een leven lang sporten als leidraad

Naast het faciliteren op accommodatieniveau van Tilburgse sporters, besteedt de gemeente ook actief aandacht aan het stimuleren tot sportdeelname. Het is een overheidstaak burgers te wijzen op een gezonde leefstijl, waardoor de samenleving niet onnodig belast wordt met de kosten die voortvloeien uit ongezond gedrag en overgewicht. Hierbij richt Tilburg zich met name inhoudelijk op de jeugd, zoals dat is vastgelegd in het coalitieakkoord 2010-2014. Natuurlijk zijn er naast de jeugd nog meer bijzondere doelgroepen die een duwtje in de rug nodig hebben. Het uitgangspunt bij sportstimulering is "Een leven lang sporten".

Ambities en doelstellingen

De gemeente Tilburg wil op actieve wijze bevorderen dat haar inwoners bewegen en sporten. Niet iedereen weet de weg naar het sport- en beweegaanbod te vinden of komt drempels tegen die te hoog zijn om zelfstandig te nemen. Voor die doelgroepen worden samen met partners *bewezen interventieprogramma's* ingezet.

Het Olympisch plan is ook voor de gemeente Tilburg een waardevolle stip op de horizon. Een van de 8 doelen van het Olympisch plan is het bevorderen van de breedtesport. Sportstimulering en ondersteuning zijn daar de sleutels voor. Iedereen aan het sporten - gewoon als het kan en aangepast waar nodig.

6.2. Jeugd en jongeren

Uit de RSO (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek december 2010) blijkt dat 88% van de kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 11 jaar sport. 85% sport in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. Landelijk geldt de RSO-norm die uitgaat van minimaal 12 keer sporten per jaar. Echter de gemeente Tilburg vindt deze norm te laag. Zij vindt dat scholieren minimaal 2 keer per week een uur zouden moeten sporten. 68% van de scholieren tussen 12 en 18 jaar heeft voldaan aan deze norm en 52% van de kinderen in leeftijd van 6 tot en met 11 jaar. Daar valt dus nog belangrijke winst te boeken.

Missie en uitgangspunten

Sport is voor veel kinderen een favoriete vrijetijdsbesteding en is daarom een functioneel instrument in de opvoeding. Het doel in deze sportnota is dat steeds meer jonge Tilburgers het plezier van sporten ontdekken en daarmee profiteren van de positieve neveneffecten ervan. Onze missie is dat sport en bewegen structureel bijdragen aan de sportieve, gezonde en sociale ontwikkeling van alle Tilburgse kinderen en jongeren.

Deze missie benadrukt dat het gaat over sport én bewegen als een structureel onderdeel van het leven van jonge Tilburgers. We besteden daarbij aandacht aan bestrijding van overgewicht, het welzijn van kinderen en jongeren in hun directe omgeving (wijk en buurt) maar ook aan talentherkenning en -ontwikkeling.

Ambities

Jeugdsportbeleid wordt verbonden met andere beleidsterreinen. In deze integrale aanpak blijft het zwaartepunt altijd liggen bij de kern namelijk het sportplezier en de deelname zelf. De intrinsieke motivatie is de kracht waarom sport effectief als middel kan worden ingezet om andere doelen te bereiken.

Wij zetten daarom ook in op de volgende drie type beleidsdoelen:

a. *Sportparticipatie.*

- b. *Sport als hulpmiddel bij gezondheidsdoelen.*
- c. *Sport als hulpmiddel bij het nastreven van maatschappelijke en sociale doelen.*

a. Sportparticipatiedoelen

Jong geleerd is oud gedaan is nog steeds een geldend principe bij sport en bewegen. Daarom is het van belang dat er een keten van sport en bewegingsactiviteiten is voor de jeugd.

Tilburg beschikt over een groot en divers aanbod aan sportstimuleringsactiviteiten en –projecten waaraan vele jongeren deelnemen. We beschrijven hier het sportaanbod voor de *voorschoolse periode, sport onder schooltijd, het naschoolse sportaanbod* en het *regulier sportaanbod*.

De Tjippas is een van de succesvolle gemeentelijke instrumenten om jeugd te stimuleren om te gaan sporten en zal worden geïntensiveerd.

Er zijn twee op elkaar afgestemde regelingen die financiële drempels kunnen weghalen voor kinderen om te gaan sporten. Het Jeugdsportfonds en de Meedoenregeling, beiden gevoed door middelen vanuit armoedebestrijding van de gemeente Tilburg, waarbij het Jeugdsportfonds ook door marktpartijen wordt gevoed, blijven in de komende beleidsperiode gehandhaafd.

Voorschoolse periode

Bij de voorschoolse periode is er nog te weinig aandacht voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Het motorische aspect van de ontwikkeling bij jonge kinderen heeft invloed op de totale ontwikkeling waaronder de taalontwikkeling. We willen beweegachterstand in een vroeg stadium voorkomen. Daarom dienen we de beweegactiviteiten voor ouder(s) met kind(eren) in de leeftijd van 0-4 jaar in de toekomst uit te breiden.

Bewegingsonderwijs

Op alle basisscholen, scholen in voortgezet onderwijs en MBO wordt bewegingsonderwijs gegeven. Aangetoond is dat de kwaliteit van het bewegingsonderwijs wordt verhoogd wanneer een vakleerkracht wordt ingezet. Maar lang niet alle basisscholen in Tilburg hebben een vakleerkracht bewegingsonderwijs. Met het inzetten van de combinatiefunctionarissen, die in de vorm van beweegteams actief zijn op brede basisscholen is hierin verandering gekomen. Zij geven de gymlessen, zorgen voor een naschools sportaanbod en betrekken Tilburgse sportverenigingen hierbij. De toekomstige inzet vanuit de gemeente Tilburg zal zich blijven richten op de *combinatiefunctionarissen in het primair* onderwijs zoals omschreven is in de nota Rijksimpuls Brede Scholen, Sport en Cultuur. Het aantal combinatiefunctionarissen zal niet verder worden uitgebreid dan de met het ministerie afgesproken en gefinancierde 27 fte's.

Er is echter een aantal niet- Brede basisscholen dat desondanks heel graag in aanmerking wil komen voor een beweegteam. Binnen de Impulsregeling is hier echter, zoals eerder gesteld, geen financiële ruimte voor. Maar we hebben ambities die aansluiten bij de nieuwe Rijksplannen om meer sportlessen in de school te realiseren: we willen graag op alle basisscholen vakleerkrachten aangesteld zien. Daarom zal de afdeling Onderwijs en Jeugd samen met afdeling Sport in het kader van de Lokale Educatieve Agenda met de schoolbesturen meedenken over de mogelijkheden, de voorwaarden; mits zij of anderen de inzet financieren.

Naschools sportaanbod

Met de invoering van de combinatiefunctionarissen worden veel gymlessen door een vakleerkracht verzorgd en vinden er naschoolse sportactiviteiten plaats. Dit betekent dat een jeugdige naast 2 maal per week gymles minimaal 3 maal per week kan deelnemen aan naschoolse sportactiviteiten in het kader van gezondheid, sportstimulering en sportkennismaking.

Een nieuw element hierin zal zijn dat de combinatiefunctionaris zich ook gaat bezighouden met het herkennen van talenten. Het ontwikkelen van talent begint met het ontdekken ervan. De combinatiefunctionaris kan hier een rol in spelen door de eventuele talenten door te verwijzen naar de desbetreffende sportvereniging.

Er zijn 22 basisscholen die inmiddels het certificaat 'Sportactieve School' hebben verkregen. Dit certificaat wordt uitgegeven door NOC*NSF en KVLO. Het doel is om scholen die actief zijn op het gebied van bewegen en sport en die voldoen aan bepaalde criteria een keurmerk te geven. Het streven is om voor meer scholen het certificaat te verkrijgen.

In het voortgezet onderwijs worden na schooltijd sportactiviteiten verzorgd door de eigen vakdocenten samen met sportverenigingen. De docenten worden voor de organisatie van de naschoolse sportactiviteiten ondersteund door de gemeentelijke afdeling Sportontwikkeling.

Er worden diverse sportstimuleringsactiviteiten en programma's door de gemeente aangeboden. De effectiviteit van deze programma's in relatie tot de (beleid) doelen zal punt van aandacht gaan vormen in de komende beleidsperiode. Hiertoe zullen per programma-onderdeel beleidsevaluaties gaan plaatsvinden.

Een ander belangrijk naschools sportaanbod is Buurtsport. De buurtsportactiviteiten richten zich op de leeftijdsgroep vanaf 12 jaar. Veel buurtsportactiviteiten hebben naast het aanbieden van de sportactiviteiten zelf als doel om jongeren door middel van sport sociaal maatschappelijk te ontwikkelen. Buurtsport levert een belangrijke bijdrage aan ontwikkeling van jongeren en van normen en waarden bij jongeren. Het stimuleert samen werken, tegen je verlies kunnen en andere belangrijke vaardigheden die voor jongeren van belang zijn. Het biedt zinvolle vrijetijdsbesteding en is een manier om met jongeren met problemen en risicjongeren contact te maken, problemen te signaleren. Buurtsport werkt hiervoor samen met jongerenwerk en andere partners in de wijk.

Regulier sportaanbod

Onder regulier sportaanbod valt onder andere het sportaanbod van de sportverenigingen, de sportscholen en andere sportaanbieders (de sportactiviteiten die bijvoorbeeld aangeboden worden in de diverse gemeentelijke sportaccommodaties zoals de zwembaden en de Ireen Wüst IJsbahn en de particuliere sportaccommodaties). Voor alle leeftijden van 0 tot en met 23 jaar is er een divers sportaanbod binnen de gemeente Tilburg.

b. Gezondheidsdoelen

Bewegingsarmoede en obesitas vormen een snel groeiend probleem. Buitenspelen en sporten zijn steeds minder vanzelfsprekend geworden door verkeersdruk, gebrek aan bewegingsruimte en de vele alternatieven. Naast aandacht voor voeding is het organiseren van voldoende beweging en sport bij het bestrijden van overgewicht onmisbaar.

In Tilburg kampt in de leeftijdsgroep van 0-12 jaar 12% en in de leeftijdsgroep van 12-18 jaar 13% met overgewicht (gezondheidsmonitor van de GGD, respectievelijk 2008 en 2007).

Op het terrein van gezondheidsbeleid komt er in de loop van 2011 een nieuwe kadernota. In de huidige kadernota Gezondheidsbeleid zijn enkele speerpunten benoemd waaronder levensstijl bestaande uit o.a. alcohol, roken, overgewicht. Ten aanzien van overgewicht kan sport een belangrijke rol spelen.

Het stimuleren van een gezonde actieve levensstijl onder kinderen en jongeren vraagt om gecombineerde inzet op het gebied van sport, voeding, voorlichting, signalering en ouderbetrokkenheid. Dit betekent dat zowel in de nieuwe kadernota Gezondheidsbeleid als in deze sportnota hierop ingezet moet worden.

Er zijn al diverse projecten op het terrein van sport en bewegen gericht op het tegengaan van overgewicht.

Gecombineerde inzet op het terrein van sport, voeding, voorlichting, signalering en ouderbetrokkenheid is alleen goed mogelijk wanneer er afspraken worden gemaakt met de diverse betrokken partijen. In de uitvoeringsplannen van nieuwe kadernota Gezondheidsbeleid en van deze sportnota zal dit verder uitgewerkt moeten gaan worden.

c. Welzijn/Maatschappelijk: bijdrage aan de leefbaarheid in wijken

Zoals in het coalitieakkoord van de gemeente Tilburg 2010-2014 is genoemd en ook in deze kadernota eerder is aangegeven, draagt sport bij aan de leefbaarheid in buurten en wijken en bevordert de sociale cohesie in de wijk. In de uitvoeringsplannen van deze kadernota Sport en de nota Aanpak risicojeugd die ook in ontwikkeling is, wordt dit verder uitgewerkt.

6.3. Ouderen

Stand van zaken

In Tilburg neemt het aantal ouderen de komende jaren toe. Vooral de jongere generatie ouderen die opgegroeid is met actieve sportbeoefening (55 plus) verdient aandacht. Deze veelal bij sportclubs en sportscholen deelnemende ouderen vragen om een aangepast aanbod, in tijd, plaats en vorm. Daar moeten vooral de sportverenigingen een uitdaging in zien. Daarnaast is deze groep ook van groot belang in het kadervraagstuk van de georganiseerde sport. De nog zelf actief sportende oudere kan op deze wijze van cruciaal belang zijn voor de continuïteit van de clubs.

Een andere steeds groeiende groep betreft de ouderen van boven de 65 jaar. Zij hebben belang bij het in beweging blijven om daarmee de sociale en fysieke zelfredzaamheid te waarborgen en de gemeenschap heeft er belang bij dat de zorgkosten voor deze groep zo laag mogelijk blijven.

In Tilburg sporten naar schatting zo'n 5.000 55 plussers en 2.500 65 plussers in verenigingsverband en voor hen worden wekelijks zo'n 200 sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. In de wetenschap dat deze groep de komende jaren toeneemt, dient het aanbod zowel georganiseerd en ongeorganiseerd verder uitgebreid te worden.

Ambities en doelen

Wij zetten in op de volgende drie beleidsdoelen:

- a. *Sport- en beweegparticipatie.*
- b. *Sport als hulpmiddel bij gezondheidsdoelen.*
- c. *Sport als hulpmiddel bij het nastreven van maatschappelijke en sociale doelen.*

a. Sportparticipatiedoelen

Ouderen moeten voldoende keuze hebben uit een voor hen passend sport- en beweegaanbod. De autonome groei van deze doelgroep biedt grote kansen voor aanbieders zoals de sportverenigingen. Dit maatwerk moet zoveel mogelijk drempels wegnemen, vooral voor mensen die nog niet aan het bewegen zijn. Het gaat om leuke en aantrekkelijke activiteiten die zowel fysiek als sociaal laagdrempelig zijn. Activiteiten die zo veel mogelijk dichtbij (wijkniveau) worden georganiseerd.

b. Gezondheidsdoelen

Fitte ouderen doen minder beroep op de gezondheidszorg. Het is in dit kader van belang dat de bewegingselementen en fysieke belasting de basis vormen voor het aanbod. Minimaal wekelijks en matig actief is hier het devies. Van de leiding wordt verwacht dat zij voldoende deskundig zijn m.b.t. belastbaarheid van ouderen. Door het aanbieden van fittesten wordt aan ouderen een verantwoord maatwerk beweegadvies geven.

c. Welzijn/Maatschappelijk: bijdrage aan de leefbaarheid in wijken

Ouderen moeten zolang mogelijk zelfstandig blijven en volwaardig maatschappelijk participeren. Erbij horen draagt bij aan het algemeen welzijn van ouderen. In dit kader zijn sport- en beweegactiviteiten vooral een bindmiddel. Het aanbod zal op wijkniveau moeten worden aangeboden en (financieel) laagdrempelig zijn. Goed voorbeeld is het "Wandelen in de Wijken", dat door de gemeente al enkele jaren wordt georganiseerd. Op deze wijze leren de mensen elkaar niet alleen beter kennen, maar ook hun wijk of een andere wijk. Dit type activiteiten moet ook in deze beleidsperiode verder uitgebreid worden door de aanbieders.

Komende beleidsperiode

De samenleving vergrijsst in hoog tempo en ook in Tilburg neemt het aantal ouderen toe (zie bijlage 1). Tilburg telde in 2010 ruim 52.000 inwoners van 55 jaar en ouder, waarvan ca. 28.000 ouder dan 65. Doel is al deze ouderen zolang mogelijk actief en gezond deel te laten nemen in het maatschappelijk verkeer. Sport en bewegen zijn daarbij een uitermate geschikt middel. Probleem is echter dat dé oudere niet bestaat. De categorie ouderen bestaat uit een groep mensen met verschillende wensen en behoeften. Sporten is voor de één een manier om zich fit te voelen en voor de ander een manier om niet in een sociaal isolement te vervallen.

Voor een (groot) aantal ouderen is interventie vanuit de gemeente niet perse noodzakelijk, omdat die uit eigen beweging hun sportieve weg wel weten te vinden. Andere ouderen daarentegen hebben wat dat betreft wel een spreekwoordelijk duwtje in de rug nodig. Voor deze groep is in onze optiek een betaalbaar aanbod van bewegingsactiviteiten op wijkniveau noodzakelijk. Daar gaan wij deze beleidsperiode in samenspraak met de ketenpartners op inzetten. Om sport- en beweegactiviteiten toegankelijk te maken voor mensen met een smalle beurs is de Meedoenregeling ook in de komende jaren een belangrijk persoonsgebonden instrument.

6.4. Allemaal Tilburgers

Stand van zaken

Tilburg is een multiculturele stad met potentie. De diverse etnische gemeenschappen zijn zelf actief en participeren veelal in een breder kader. De sportbehoefte van diverse groepen is verschillend. De participatiegraad van burgers van allochtone afkomst is echter nog steeds lager dan dat van de autochtone Tilburger. Al heeft in de afgelopen periode een inhaalslag plaatsgevonden. Het jeugdproject "Meedoen Allochtone jeugd door Sport" is vorig jaar in naam veranderd in "Meedoen alle jeugd door Sport". Dit zegt veel over de benadering van de doelgroep allochtonen. We programmeren niets exclusief meer voor burgers vanuit de etnische achtergrond (beleid programma Integratie), maar ondersteunen wel op doelen die gericht zijn op het verminderen van achterstanden m.b.t. participatie en gezondheid.

Ambities

Onder het motto "Allemaal Tilburgers" zetten we in op de volgende drie beleidsvelden:

- a. *Sportparticipatie.*
- b. *Sport als hulpmiddel bij gezondheidsdoelen.*
- c. *Sport als hulpmiddel bij het nastreven van maatschappelijke en sociale doelen.*

a. Sportparticipatiedoelen

Het sportaanbod moet voor alle Tilburgers toegankelijk zijn. Op dat punt is er de afgelopen jaren veel bereikt en zijn veel sportclubs multicultureel in samenstelling. Minder vanzelfsprekend is dat kaderfuncties bij sportclubs ook een afspiegeling zijn van de clubsamenstelling. Daar zal de nodige aandacht aan besteed moeten worden.

b. Gezondheidsdoelen

Er zijn groepen in de samenleving wiens gezondheidsniveau wat achterblijft bij het gemiddelde. Juist voor hen dienen laagdrempelige activiteiten te worden georganiseerd. Zo mogelijk in een ketenaanpak: ouder - kind - school – sportclub. Sportactiviteiten voor allochtone vrouwen zijn in het kader van gezondheid zeer gewenst.

c. Welzijn/Maatschappelijk: bijdrage aan de leefbaarheid in wijken

Diversiteit is een gegeven in de stad en in wijken in het bijzonder. Sport kan bijdragen aan het verbinden van bevolkingsgroepen en het versterken van cohesie. Sport kan daar een bijdrage aan leveren door laagdrempelige activiteiten te organiseren waar ontmoeting centraal staat.

Komende beleidsperiode

Tilburg kent in 2010 ca. 47.000 inwoners (op een totaal inwonertal van ca. 205.000) die niet van Nederlandse afkomst zijn. Ondanks dit substantiële aantal wordt het treffen van gerichte maatregelen voor deze bevolkingsgroep strijdig geacht met de integratiegedachte. Het verdient veeleer de voorkeur om maatregelen in te zetten voor specifieke doelgroepclusters waarbij etniciteit op zich als uitgangspunt geen rol speelt.

In de komende beleidsperiode gaan wij in woord en daad werk trachten te maken van het feit dat lokale sportverenigingen qua bestuur en ledental feitelijk een afspiegeling dienen te zijn van de Tilburgse samenleving. Bij hulpvragen vanuit een vereniging zal dit uitgangspunt dan ook als eerste worden getoetst. Hierbij houden we natuurlijk rekening met het feit dat de demografische samenstelling van bepaalde stadsdelen een oververtegenwoordiging van bepaalde bevolkingsgroepen voor daar actieve verenigingen met zich mee (kan) brengen.

6.5. Gehandicapten en chronisch zieken

Stand van zaken

Tilburg is al jaren het steunpunt "Aangepast sporten" voor Midden-Brabant. Samen met een aantal gemeenten in Midden Brabant wordt jaarlijks een programma opgesteld met een scala van sportstimuleringsactiviteiten, evenementen en kadertrainingen voor mensen met een beperking. In dit regioverband zijn ruim 40 sportclubs actief, waarvan het overgrote deel reguliere sportverenigingen zijn met een G-afdeling. Deze situatie is zeer gewenst en blijft ook voor de toekomst als beleidsuitgangspunt gehanteerd. Het aanbod is divers en kwalitatief sterk. Verdere verbreding kan natuurlijk altijd, maar vooral de bezetting van de activiteiten blijft een punt van aandacht evenals de zorg voor het noodzakelijke kader.

Ambities

De succesformule van de regionale aanpak dient verder versterkt te worden door de nog niet participerende gemeenten in het verband te betrekken. "Gewoon waar het kan en speciaal als het nodig is", blijft het motto. Daarmee is de keuze voor gehandicapten net zo groot als die van niet gehandicapten. Daar waar door concentratie van activiteiten langere reistijden en kosten ontstaan, worden er oplossingen bedacht.

We zetten in op de volgende drie beleidsvelden:

a. Sportparticipatie.

b. Sport als hulpmiddel bij gezondheidsdoelen.

c. Sport als hulpmiddel bij het nastreven van maatschappelijke en sociale doelen.

a. Sportparticipatiedoelen

Het sportaanbod moet voor gehandicapten vooral toegankelijk zijn. Op dat punt is er de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de sportaccommodaties. Veel sportclubs hebben hun eigen voorzieningen daarop ook aangepast. De aandacht voor gehandicaptensport is groot in verenigingsverband. Dat uit zich in de vele actieve clubs en de borging van G-activiteiten in de bestuurlijke structuur.

b. Gezondheidsdoelen

Sporten draagt bij aan het versterken van het bewegingsapparaat en de organen, die vaak juist de oorzaak vormen voor een handicap. Maatwerk is hier van groot belang. De drempels voor bewegen moeten niet onnodig hoog zijn en de deelnemer moet er vooral ook plezier aan beleven.

c. Welzijn/Maatschappelijk: bijdrage aan de leefbaarheid in wijken

Mensen met een handicap zijn er in grote verscheidenheid. Voor sommigen vormt de handicap een belemmering in het maatschappelijk verkeer. Sport biedt zeker een mogelijkheid om er weer bij te horen. Sportactiviteiten versterken verder het zelfvertrouwen van gehandicapten. Grenzen worden in positieve zin verlegd en dat draagt belangrijk bij aan het welbevinden. Sportverenigingen voegen daar vaak ook nog een sociaal verband aan toe, doordat men mee kan doen aan alle clubactiviteiten.

Komende beleidsperiode

Tilburg kent 2.500 sporters met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. De lokale overheden hebben zeer zeker een rol te vervullen op het terrein van het aangepast sporten voor hen. In Midden-Brabant is een en ander sinds regionaal ingebed, waarbij Tilburg onmiskenbaar een spilfunctie vervult. In het samenwerkingsverband zijn helaas niet alle Midden-Brabantse gemeenten aangesloten. Het doel is om deze gemeenten aan te laten sluiten bij het Steunpunt Aangepast Sporten Midden-Brabant.

Mensen met een beperking hebben de afgelopen jaren ondersteuning gekregen bij de door hun gewenste vorm van sportbeoefening vanuit het steunpunt. Nog steeds loopt deze doelgroep evenwel aan tegen gebrekkige vervoersfaciliteiten en meerkosten van begeleiding. De verenigingen die zich bezighouden met aangepast sporten ondervinden dezelfde problemen als reguliere sportverenigingen, maar dan in het kwadraat. Zo moeten vrijwilligers bijvoorbeeld gekwalificeerd zijn om een sporter met een beperking te mogen begeleiden.

In het verlengde van het streven om sportverenigingen een getrouwe afspiegeling te laten zijn van de Tilburgse bevolking is het logisch dat mensen met een beperking ook gaan sporten bij reguliere sportverenigingen. Dat vraagt naast de noodzakelijke begeleiding ook het nodige van de te gebruiken accommodaties. Juist voor sporters met een beperking zijn bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van sportaccommodaties van het grootste belang.

In de komende beleidsperiode gaan wij in samenspraak met onze ketenpartners de uitdaging aan om meer mensen met een beperking aan het sporten te krijgen en te houden. Daarbij willen wij op voorhand geen onderscheid maken tussen het sporten op incidentele basis (tijdens activiteiten en evenementen) en het sporten op structurele basis (in verenigingsverband).

6.6. Studentensport

Stand van zaken

Tilburg is een echte studentenstad met elan en uitstraling. De Tilburg University scoort goed onder studenten, en heeft een uitstekende reputatie in binnen en buitenland. De Fontys Hogeschool is breed vertegenwoordigd in Tilburg en vooral op sportgebied toonaangevend met opleidingen zoals Speco en de Johan Cruyff University Tilburg. Avans Hogescholen heeft afdelingen in Tilburg en ook het ROC Tilburg is sterk vertegenwoordigd binnen het onderwijsveld met daarbinnen specifiek de opleiding Sport en Bewegen.

In 2010 telde Tilburg ca. 35.000 studenten, verdeeld over MBO (ca. 8.000), HBO (ca. 14.000) en Universiteit (ca. 13.000). Veel van deze studenten zijn actief op het gebied van sport. De diverse onderwijsinstellingen (ROC, Fontys, Tilburg University) beschikken over indoor- en outdooraccommodaties waar studenten gebruik van kunnen maken. Daarnaast is er ook een scala aan studentensportverenigingen waarbinnen studenten actief zijn. Deze verenigingen maken niet alleen gebruik van de accommodaties van de onderwijsinstellingen zelf, maar ook van de gemeentelijke hallen, velden en baden. De verschillende studentensportverenigingen zijn vertegenwoordigd in de overkoepelende Sportraad Pendragon die op zijn beurt weer is vertegenwoordigd in de Tilburgse Sportraad.

De gemeente Tilburg en de onderwijsinstellingen hebben in potentie een elkaar aanvullend aanbod van voorzieningen. Dit wordt momenteel echter nog niet voldoende benut. De relatie tussen studentensportverenigingen en burgerverenigingen is al sterk verbeterd, maar kan zeker nog een impuls gebruiken. In het kader van het topsportbeleid is hier echter al een belangrijke stap voorwaarts gezet. Met de keuze van kernsporten en bijbehorende voorzieningen waaraan beide partners bijdragen (roeicomplex en Tophockeybolwerk).

Ambities

Tilburg wil van de combinatie onderwijs en sport een echte tandem maken. Op *accommodatiegebied dient verkend te worden op welke wijze we elkaar kunnen versterken*. Het topsportbeleid kan verder worden vormgegeven door een integrale benadering (met ieder zijn eigen rol) van talentondersteuning, topsportevenementen en citymarketing. Het is daarvoor nodig om een structureel overleg tussen de onderwijsinstellingen en de gemeente in het

leven te roepen.

Komende beleidsperiode

Sport is voor de gemiddelde student in zijn algemeenheid een prima middel om op een relatief eenvoudige en snelle manier vertrouwd te geraken met Tilburg en alles wat Tilburg te bieden heeft.

Zoals eerder gememoreerd beschikt Tilburg over een breed en kwalitatief hoogwaardig (sport)onderwijsveld, met o.a. de UvT als aanjager van kennisontwikkeling en Fontys hogeschool waar topsporters innovatief bezig zijn om sport naar een hoger level te tillen. Voeg hier het in Tilburg aanwezige brede en kwalitatief hoogwaardige sport(voorzieningen)niveau (o.a. T-Kwadraat, roeibaan en atletiekbaan) aan toe en je hebt een geweldige combinatie te pakken. Een combinatie die er mede voor kan zorgen dat studenten na hun studie de stad niet (meteen) de rug toekeren, maar hun verblijf hier verlengen met alle gunstige gevolgen (economisch en anderszins) van dien. Dit gaat uiteraard niet vanzelf. Het samen met de betrokken onderwijspartners in de stad investeren in o.a. talentontwikkeling kan bijdragen aan de versterking van het vestigingsklimaat. Daar willen we de komende beleidsperiode dan ook vooral op inzetten.

6.7. Ongebonden sporters

Stand van zaken

Niet alle sporters zijn in georganiseerd verband bezig. Deze sporters kenmerken zich doordat zij zelf bepalen wanneer en waar zij sporten. Dat kan alleen zijn, maar ook in groepsverband. Voor deze groep geldt dat zij veelal slechts gefaciliteerd moeten worden op een basisniveau. De behoefte aan deze vorm van sport en bewegen neemt toe en is in veel gevallen aanvullend aan georganiseerd aanbod. De gemeente kan deze groep ondersteunen door het aanleggen en onderhouden van fiets en wandelroutes, trapveldjes en het openstellen van sportcomplexen. De sportverenigingen kunnen hier echter ook een rol vervullen door bijvoorbeeld te dienen als start en stopplaats, het aanbieden van voorzieningen zonder begeleiding etc. De gemeente zal bevorderen dat het aanbod van voorzieningen optimaal gebruikt gaat worden en dat sportverenigingen de kans benutten om deze groep waar mogelijk te faciliteren zonder gedwongen lidmaatschap.

In Tilburg bestaan inmiddels veel voorzieningen die openbaar toegankelijk zijn en geschikt voor ongebonden sportbeoefening. Voorbeelden zijn de trimparkoersen, de wiel-/skeelerbaan, de BMX-baan en de wijkveldjes. Daarnaast vormen de gemeentelijke zwembaden en het IJssportcentrum/Ireen Wüst IJsbaan aantrekkelijke mogelijkheden voor de ongebonden sporters. De buitensportaccommodaties zijn deels ook openbaar toegankelijk, maar daar kan nog meer mee worden gedaan. Om onder andere aan de prestatiedrang van de ongebonden sporter tegemoet te komen, is gestart met de aanleg van elektronische tijdwaarneming op de atletiekbaan, de zwembaden en in de Ireen Wüst IJsbaan, zodat op individueel niveau vorderingen kunnen worden waargenomen.

Ambitie

De gemeente zet haar beleid gericht op de ongebonden sporters door en streeft ernaar dat meer mensen gebruik gaan maken van de openbare voorzieningen. Dat geldt in het bijzonder voor de kostbare zwem- en schaatsaccommodaties. De bezoekersaantallen moeten omhoog om betaalbaarheid te waarborgen. Het is nodig om nieuwe wegen te bewandelen wat betreft marketing. Een en ander moet nog beter afgestemd op de behoefte van de ongebonden sporter.

6.8. Stimuleringsubsidies

De gemeente Tilburg kent ten aanzien van sport de volgende subsidieregelingen. De basissubsidie voor jeugdleden (4 t/m 17 jaar) en (omdat iedereen de kans moet krijgen om te sporten) een doelgroepenbeleid. Sportverenigingen en stichtingen die zich extra inspinnen voor de jeugd, voor ouderen of mensen met een beperking kunnen daarvoor een plussubsidie ontvangen. Daarnaast kunnen verenigingen, die leden een opleiding of cursus in de sport (kadersubsidie) willen laten volgen, een bijdrage in de kosten ontvangen.

Conclusies ten aanzien van subsidies

Uit eerder onderzoek blijkt dat de huidige subsidieregeling zich kenmerkt door, voor sommige verenigingen een lastige aanvraagprocedure, zonder duidelijkheid vooraf over de hoogte van het subsidiebedrag. De basissubsidie dient te blijven bestaan. Er is minder affiniteit, zoals bleek tijdens de rondetafelgesprekken met sportverenigingen, met het doelgroepenbeleid (plussubsidies). Het opheffen hiervan om over te gaan op projectsubsidies kan een goede aanpak zijn. Opgemerkt dient te worden dat het verstrekken van de plussubsidies uit onderzoek en de terugkoppelingen vanuit de verenigingen in de rondetafelbijeenkomsten, nauwelijks effect oplevert, omdat er weinig sturing op de activiteit kan worden uitgeoefend op basis van een relatief geringe financiële prikkel. Daarnaast is moeilijk te controleren of een vereniging daadwerkelijk een activiteit naar behoren heeft uitgevoerd en staan

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Betrokkenen intern</i>	<i>Betrokkenen extern</i>
	ren en jongeren in de wijk.	jecten die een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van risicogedrag in relatie tot de nota aanpak risicojeugd.	afdeling Veiligheid	
11.	Ouderen zolang mogelijk actief en gezond deel laten nemen aan de maatschappij	Het mede - realiseren c.q. in stand houden van een betaalbaar aanbod van bewegingsactiviteiten op Wijkniveau Betrekken van zorgverzekeraars bij de financiering van het aanbod.	Sportbedrijf Afdeling Sportbeleid Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling	Ouderenorganisaties, De Twern, GGD.
12	Sportverenigingen dienen qua bestuur en ledental een afspiegeling te zijn van de Tilburgse samenleving	a. Ondersteuning verlenen aan bestuurlijk kader. b. Bij hulpvragen vanuit verenigingen nadrukkelijk aandacht hebben voor het afspiegelingsbeginsel.	Afd. Beleid, Sportbedrijf Dienst Gebiedsontwikkeling.	Tilburgse sportverenigingen, Zelforganisaties, De Twern.
13.	Meer mensen met een beperking aan het sporten krijgen en aan het sporten houden.	a. Sportaccommodaties bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar maken voor sporters met een beperking. b. Bevorderen van de uitbreiding van sportactiviteiten en evenementen voor mensen met een beperking. c. Bevorderen van de opname door juist reguliere sportverenigingen van sporters met een beperking. d. Alle regiogemeenten stimuleren mee te gaan doen in het "steunpunt".	Sportbedrijf afd. Maatschappelijke Ontwikkeling	Steunpunt Aangepast Sporten, TOG, amarant
14.	Studentensport volwaardig meenemen in het sportbeleid.	a. Bevorderen en ondersteunen van talentontwikkeling. b. Bevorderen samenwerking studenten en burgerverenigingen op sportief en facilitair terrein. c. Instellen van een structureel onderwijs - sportoverleg.	Afd. sportbeleid, Afd. Onderwijs en Jeugd.	UvT, ROC, Fontys.
15	Verhogen aantal ongebonden sporters.	a. Stimuleren gebruik openbare voorzieningen. b. Verhogen bezoekersaantallen zwembaden en ijs sportcentra. c. Sportverenigingen stimuleren faciliteiten te bieden.	Sportbedrijf Gebiedsteams	Sportclubs, welzijnsinstellingen, buurtorganisaties, Bedrijven Culturele/ leisure instellingen.
16	Subsidies actief inzetten om doelstellingen en ambities van sportstimulering te realiseren.	Aanpassing van de huidige subsidieregeling: a. eenvoudiger b. efficiënter c. projectsubsidies introduceren d. behoud basis jeugdsubsidie.	Afdeling Sportbeleid Sportbedrijf	Tilburgse Sportraad.

7. Verenigingssport

Sportverenigingen zijn essentieel voor de sportbeoefening in Tilburg. De gemeente stelt voor hen accommodaties ter beschikking tegen gesubsidieerde tarieven, verstrekt subsidies en ondersteunt hen door het inzetten van beweegteams. De sportverenigingen draaien op vrijwilligers die in de vorm van bestuur en of andere kaderfuncties bijzondere prestaties leveren. Sportclubs zijn steeds meer complexe organisaties die niet alleen moeten voldoen aan wettelijke eisen van behoorlijk bestuur, maar ook verantwoordelijk zijn voor de realisatie van een groot aantal sportactiviteiten. De gemeente helpt het kader waar het nodig is en zet daarvoor op beperkte schaal, tijdelijke professionele hulp in. Daarnaast stelt zij subsidies beschikbaar waarmee opleiding en vorming gestimuleerd wordt. De grote vraagstukken van sportclubs vormen de continuïteit van de organisatie en de betaalbaarheid van de activiteiten voor leden. Beiden zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van schaalgrootte en een financieel gezonde exploitatie. De gemeente zal daarom de komende periode inzetten op het ondersteunen en sturen op een meer en duurzame samenwerking tussen de clubs.

7.1. Rol en positie van de sportvereniging in Tilburg

Zoals in heel Nederland vormen de sportverenigingen in Tilburg de brede basis voor sportbeoefening in de samenleving. De verenigingsstructuur is sinds de opmars van de sport voor het brede publiek in de jaren 30 van de vorige eeuw, enorm gegroeid in Nederland. Vanuit politieke en confessionele hoeken werden massaal sportverenigingen opgericht.

De maatschappelijke functie van de sport werd juist toen als hoogste belang gezien. Later ging de sport (als prestatiesport) andere doelen nastreven, met als ultieme uiting de professionele sport, waarin sporters en clubs als handelswaar worden beschouwd. Tegelijkertijd is sport in de loop van decennia toegankelijk geworden voor een groot publiek. Ook daar spelen de sportverenigingen tot op vandaag een cruciale rol. In Tilburg zijn 285 sportverenigingen actief, waar ruim 60.000 mensen lid van zijn. Het sportaanbod dat wekelijks door deze verenigingen wordt gerealiseerd is enorm en wordt voor het overgrote deel door vrijwilligers in goede banen geleid. Er zijn in Tilburg ook veel sporttakken die niet grootschalig beoefend worden, maar die samen toch een groot aantal leden kent en dus belang kent. Hier kan als voorbeeld genoemd worden het schermen, duiken, bowls, curling, de denksporten etc. Ook deze clubs worden door de gemeente Tilburg waar nodig gefaciliteerd en ondersteund.

Het besturen en exploiteren van sportverenigingen is in de afgelopen decennia sterk gewijzigd. Verenigingen moeten aan een groeiend aantal wettelijke verplichtingen voldoen, waar bestuurders verantwoordelijkheid voor moeten nemen. De sportvoorzieningen zijn steeds professioneler en daarmee ook duurder geworden. Kortom: de bestuurlijke verantwoordelijkheden en de sportprogrammering die gewenst wordt, vormt voor menige club een probleem.

In Tilburg worden de sportverenigingen als het belangrijkste maatschappelijke kapitaal gezien voor het sportaanbod in de volle breedte. Het is dus erg belangrijk dat de sportclubs mede door de gemeente in staat moeten worden gesteld om een kwalitatief, betaalbaar aanbod te realiseren voor een breed publiek met een deels veranderende vraag. De verenigingen als aanbieder zijn van cruciaal belang, verder kan gesteld worden dat de verenigingsstructuur waarbij de leden de taken onder elkaar verdelen (traditionele vereniging), op gespannen voet staat met de omkeerbare ontwikkeling waarbij de leden zich steeds meer als consument gaan opstellen. In dit spanningsveld moet de sportvereniging zich de komende jaren verder zien te ontwikkelen en daar zal de gemeente specifiek bij gaan ondersteunen. Sportverenigingen zijn tevens de grootste huurder van de gemeente Tilburg en zij zijn dus van groot belang voor de exploitatie van de gemeentelijke accommodaties.

7.2. De veranderende vraag

Sportverenigingen bieden al sinds jaar en dag een traditioneel programma aan van trainingen en wedstrijden, gerubriceerd naar sporttechnisch niveau. Dat blijft ook in de toekomst een kernactiviteit van de sportvereniging. Inmiddels zijn competities in bondsverband al meer maatwerk geworden (in tijd en plaats en regelgeving) en dat stelt sporters in staat hun geliefde sport in competitieverband te blijven beoefenen. Deze ontwikkeling zet zich zeker verder door.

Daarnaast is er een groeiende groep die vraagt om een andersoortig aanbod (bijvoorbeeld meerdere sportvormen, gemengd sportend, seizoensgebonden combinaties, keuzetijden). Deels is deze vraag bij bestaande leden aanwezig (gevaar van opzegging dreigt), maar vooral die groep die niet in de traditionele sportclub als lid te vinden is (groeipotentieel) vraagt vaak om andersoortig aanbod. Wij vinden dat sportverenigingen uitgedaagd moeten wor-

den en meer naar buiten gericht moeten zijn. Ze moeten openstaan voor de wijk, haar bewoners en voor maatschappelijke uitdagingen. Daarbij kan (tijdelijke) professionele hulp in de vorm van bijvoorbeeld beweegteams nodig zijn en aangeboden worden.

7.3. De vrijwilliger centraal

De sportvereniging draait op vrijwilligers. Deze vrijwilligers worden vanuit diverse beleidsterreinen geconfronteerd met veranderingen en vermindering van ondersteuning. Denk daarbij aan het beëindigen van de ID banen, waar ook sportverenigingen door getroffen wordt, maar ook de hulpbereidheid van andere organisaties die zelf door bezuinigingen gedwongen worden keuzes te maken die gevolgen hebben voor de sportbestuurders. De *aandacht voor vrijwilligers* dient groot te zijn en moet ingebed zijn in het beleid van de sportclubs. De kwaliteit van vrijwilligers vormt de basis van het aanbod. Een complexe omgeving met wet- en regelgeving vraagt steeds vaker een professionele houding en werkwijze van de vrijwilligers. Daarbij is ondersteuning vanuit de gemeente soms nodig. We doen dit door het inzetten van combinatiefunctionarissen en het verstrekken van *kadersubsidies*. Ook bestaan er subsidiemogelijkheden om vrijwilligers, die een werkgerelateerde cursus of training willen volgen vanuit het beleidsterrein Zorg en Welzijn te laten subsidiëren. Op inhoudelijke ondersteuning is de stichting Contour een goede partner. Het bevorderen door de gemeente om bedrijven i.h.k.v. maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), te verleiden om sportclubs te helpen zal effectief kunnen zijn. Helaas verdwijnen de ID banen in de sport. Het is de moeite waard om vanuit het Tilburgse Werkbedrijf te bezien of inzet van werkstages ook structureel bij sportverenigingen haalbaar is.

Het succes van de inzet van dit instrumentarium is mede afhankelijk van de wijze waarop clubs aankijken tegen verdergaande professionalisering in de sport. Specifiek zal ingezet worden op het *aanbieden van ondersteuning op financiële en organisatorische aspecten*, waarmee veel verenigingen worstelen. Vrijwilligers en professionals zullen in de toekomst binnen een vitale club naast elkaar werkzaam kunnen zijn.

7.4. Uitvoeringsplan en maatregelen

De komende beleidsperiode worden de volgende maatregelen met betrekking tot verenigingssport genomen.

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Betrokkenen intern</i>	<i>Betrokkenen extern</i>
17.	Versterken bestuur en organisatie sportclubs.	<ul style="list-style-type: none"> a. Inzet van combinatiefunctionarissen en verenigingsondersteuners. b. Opzetten van "sportexpo" als MVO instrument bedrijven. 	Sportbedrijf Afdeling Onderwijs en jeugd Afdeling Zorg en Welzijn.	Bonden, Bedrijfsleven Contour.
18.	Versterken vrijwilligersbestand en kwaliteit van sportclubs.	<ul style="list-style-type: none"> a. Inzet van combinatiefunctionarissen. b. Verstrekken van kader-subsidies. c. Hulp bij ondersteunen en implementeren van vrijwilligersbeleid. d. Ondersteuning bij het doorvoeren professionalisering in de sport. 	Sportbedrijf AfdelingOnderwijs en jeugd Afdeling Zorg en Welzijn	Contour.
19.	Aanbodvernieuwing door sportclubs realiseren.	<ul style="list-style-type: none"> a. Inzet combinatiefunctionarissen en verenigingsondersteuning. b. Verleggen van de focus op productmarktcombinaties binnen de sportverenigingen. c. Ter beschikking stellen van projectsubsidies voor deze innovatieve ideeën. 	Sportbedrijf Afdeling Onderwijs en jeugd.	Sportclubs, TSR, Sportbonden.

8. Topsport en talentontwikkeling

Topsport is onlosmakelijk verbonden aan breedtesport. De breedtesport levert vrijwel impliciet topsporters op (zeker in een stad met de omvang als Tilburg en een scala aan voorzieningen.) die ook een plaats in de stad moeten hebben. Daarnaast zorgen topsporters dat er aandacht is voor de breedtesport en staan zij vaak als voorbeeld en rolmodel voor de jeugd. Topsport is vooral een zaak van sportclubs en sportbonden. Clubs met topsportambities, toptalenten en topsportplannen die door de bond ondersteunt worden, zijn er in Tilburg. Het betreft hier de zgn speerpuntsporten. De gemeente ziet hierin, op uitdrukkelijk verzoek van de topsportorganisaties, een regierol voor zichzelf weggelegd, naast het beperkt verlenen van subsidies. Onderwijsinstellingen zoals de Tilburg University en Fontys Hogescholen hebben zelf een gericht topsportbeleid. De relatie tussen Sport en het onderwijs is kansrijk en dient verder versterkt te worden. Topsportsubsidies worden ingezet ten behoeve van talentontwikkeling en vooral door accommodaties ter beschikking te stellen. Daarnaast worden topsportevenementen zoals de Tilburg Ten Miles en Warandeloop, georganiseerd die ook een belangrijke bijdrage leveren aan de stadspromotie en daarmee bijdragen aan het vestigingsklimaat. Het topsport- evenementenbeleid maakt integraal deel uit van het evenementenbeleid van de gemeente Tilburg, waarmee de stad zich nationaal en internationaal wil afficheren. Daar hoort ook een actieve rol bij in de vorm van accountmanagement hetgeen in het maatregelenprogramma is opgenomen.

8.1. Visie en ambitie Topsport

Begripsomschrijving

Topsport bestaat uit het geheel van topsportaccommodaties en -faciliteiten, topsportevenementen en topsporters, die zich in een stad bevinden. Onder topsportaccommodaties worden accommodaties verstaan die geschikt zijn voor de betreffende tak van sport om wedstrijden op *minimaal nationaal* niveau te spelen. Topsportevenementen zijn evenementen met minimaal een landelijke uitstraling. Om te bepalen of sporters of sportverenigingen daadwerkelijk topsport beoefenen, worden de criteria gehanteerd die binnen het Olympisch Netwerk Brabant (ONB) gelden voor de topsportstatus.

Er wordt onderscheid gemaakt in categorie 1 topsportprogramma's van NOC*NSF en categorie 2 topsportprogramma's. Sinds kort richt ONB (en NOC*NSF) zich alleen op de categorie 1 topsporters en niet meer op categorie 2 topsporters. Om ervoor te zorgen dat deze laatste groep niet buiten de boot valt, wordt voorgesteld om geen onderscheid te maken in categorie 1 en 2 topsportprogramma's voor sporters in Tilburg.

Ambitie

Tilburg heeft als ambitie om in 2016 een vruchtbaar topsportklimaat te hebben, waarin sporters optimaal kunnen presteren en hun prestaties gewaardeerd worden.

Het Olympisch Plan 2028 is daarbij de stip op de horizon en heeft als doel om Nederland naar Olympisch niveau te brengen niet alleen op gebied van sport, maar ook ruimtelijk, economisch, sociaal-maatschappelijk etc. Het plan omvat acht ambities, waaronder de topsportambitie waar Tilburg zich bij aansluit.

8.2. Focus op kernsporten

Bij topsport hoort het maken van keuzes. Begin 2010 is een keuze gemaakt voor 9 kernsporten te weten: atletiek, (beach)volleybal, hockey, judo, taekwondo, ijshockey, wielrennen, voetbal en roeien. Het doel van het benoemen van kernsporten is de effectiviteit van het topsportbeleid te verhogen. Kiezen voor een beperkter aantal sporten heeft als voordeel dat het beperkte budget, de beschikbare tijd en aandacht geconcentreerd kunnen worden ingezet. Het huidige aantal kernsporten dient daarom teruggebracht te worden. Dit zal gebeuren aan de hand van de meerjaren topsportplannen, waarbij aandacht is voor zowel topsport als talentontwikkeling en relatie met breedtesport. De rol van de Bonden en met name de ondersteuning door hen is hierbij cruciaal. Hiertoe zijn inmiddels met de Atletiekunie en de KNWU convenanten afgesloten, maar dat zal verder moeten worden uitgebreid. Daar waar mogelijk wordt aangesloten bij de kernsporten die in kader van Olympisch Plan Brabant 2028 zijn vastgesteld. Dit leidt niet tot een statische lijst. Elke 4 jaar wordt bezien of takken van sport moeten worden toegevoegd of afgevoerd en bovendien kan er altijd aanleiding zijn om in te springen op actuele ontwikkelingen.

Bij het vaststellen van de Tilburgse kernsporten zal afstemming plaatsvinden met de B5 gemeenten in de provincie Noord-Brabant en met de nationale sportbonden.

8.3. Structuurversterking talentontwikkeling

Het versterken van de structuur waarbinnen topsporttalenten en topsporters (binnen de kernsporten) zich in Tilburg optimaal kunnen ontwikkelen en ontplooiën is een belangrijke doelstelling voor de komende jaren. Topsport betekent niet alleen presteren op het hoogste niveau, juist talentherkenning en –ontwikkeling zijn van essentieel belang. Hoewel er in Nederland op dit moment veel gebeurt op het gebied van talentherkenning en talentontwikkeling, kent Nederland niet echt een beleid dat op planmatige wijze talenten identificeert en ontwikkelt. Momenteel zijn de georganiseerde sport en de diverse overheidsinstanties op zoek naar een goed functionerend en verantwoord talentherkenning en -ontwikkelingssysteem. Dit pleit voor meer samenwerking tussen sport en onderwijs voor zowel de fase van talentherkenning als voor talentontwikkeling. Voor Tilburg betekent dit dat de combinatiefunctionarissen een rol zullen gaan spelen in de talentherkenningfase op de brede scholen.

Ten aanzien van talentontwikkeling biedt Stichting Topsportopleiding Tilburg (TOT) topsporttalenten de mogelijkheid om topsport en onderwijs in Tilburg te combineren. Deze relatie van topsport en onderwijs kan verder uitgebouwd worden door TOT samen met o.a. de LOOT-school (LOOT= Landelijk Overleg Onderwijs en Topsport) en andere onderwijsinstellingen te laten samenwerken met de regionale talentcentra voor de kernsporten. Er kan ook aansluiting gezocht worden als satellietstad bij Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) in Eindhoven.

8.4. Versterking relatie tussen topsport en breedtesport

Het gemeentelijk topsportbeleid is er ook op gericht om de functie van de topsport voor de breedtesport te benutten en te versterken. Wij vinden dat topsport en breedtesport onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en elkaar wederzijds versterken. Hoe breder de basis in de breedtesport, des te meer kans dat daaruit door talentherkenning en talentontwikkeling topsporters voortkomen. Omgekeerd kan er van de topsport een stimulerend effect uitgaan naar de breedtesport. Topsportevenementen dienen altijd verbonden te zijn aan breedtesportactiviteiten, waarbij ook sportambassadeurs een rol spelen. Het geven van clinics op o.a. scholen in aanloop naar het topsportevenement is hier een voorbeeld van.

Topsporters hebben een belangrijke voorbeeldfunctie voor breedtesporters en zijn rolmodellen. Ze stimuleren jonge sporters om te investeren in hun sport en worden ingezet in o.a. Jeugd op gezond gewicht programma's.

Het jaarlijkse sportgala heeft in dit verband een aantoonbare functie en daarom zullen wij helpen bij de zoektocht naar alternatieve financiering van deze kampioenenhuldiging. Ook in het coalitieakkoord staat omschreven dat topsporters als eigentijdse helden worden gezien die als sportambassadeurs een voorbeeld voor anderen kunnen zijn. Zo wordt niet alleen een bijdrage geleverd aan het bereiken van sportieve doelen, maar ook aan sociale doelen.

8.5. Verder uitbouwen van de relatie topsport en onderwijs

Het onderwijs in Tilburg vormt een sterke combinatie met de topsport. Er bestaan in het VMBO al reguliere sportklassen, die zich al in een vroeg stadium richten op de specifieke belangstelling vanuit de doelgroep. In het voortgezet onderwijs zijn er speciale voorzieningen getroffen, zodat er gericht gewerkt kan worden aan de ontwikkelingen van de potentiële topsporter. Deze onderwijsinstellingen vormen met de stichting Topsportopleidingen Tilburg een sterke tandem. Ze worden daarbij ondersteund door en werken samen met het Olympisch Netwerk Brabant. Stichting TOT dient ondersteund te blijven middels een waarderingssubsidie van de gemeente Tilburg. Het topsportbeleid van de Tilburg University en van andere onderwijsinstellingen zal waar mogelijk medeleidraad vormen voor het gemeentelijk topsportbeleid.

8.6. Topsportevenementen

Tilburg wil jaarlijks minimaal een topsportevenement (minimaal NK of Internationaal Toernooi) organiseren in één van de kernsporten door of bij één van de Tilburgse sportverenigingen of stichtingen.

Topsportevenementen zijn evenementen met minimaal een nationale uitstraling. Het organiseren van topsportevenementen past ook in de ambities van het Olympisch Plan 2028. Met "sport in de volle breedte" bedoelt men top- en breedtesport, het actief beoefenen en passief volgen van sport, Olympische en niet Olympische sport en sportevenementen. Topsportevenementen zijn van grote betekenis voor de ontwikkeling van breedtesport en sportdeelname in Tilburg. Zie als voorbeeld de Tilburg Ten Miles en de Warandeloop waar aan het topsportevenement breedtesportactiviteiten worden gekoppeld. De promotionele waarde van topsporters en topsporttalenten voor de stad Tilburg moet beter benut gaan worden. De topsportevenementen sluiten hierdoor goed aan bij de ambities uit de evenementennota van de gemeente Tilburg.

Evenementenorganisaties (juist op het gebied van sport) hebben zoals gebleken behoefte aan ondersteuning in de voorbereiding en uitvoering. Dat pleit voor een accountmanager voor sportevenementen (mogelijk voor zowel

sport als ook andere evenementen). Deze accountmanager evenementen is aanspreekpunt voor de organisaties die in Tilburg een evenement gaan organiseren en heeft enerzijds een faciliterende en ondersteunende rol, anderzijds een regisserende rol naar de belangen van de gemeente zelf in de promotie en citymarketing. De kosten daarvan zullen deels, structureel ten laste van het evenementenbudget gebracht worden. Voor het overige deel zal in de begrotingen van bedoelde evenementen ook specifiek financiële dekking voor de accountmanager opgenomen dienen te gaan worden.

Topsportondersteuning

Individuele sporters met minimaal een categorie 2 status mogen onder voorwaarden gratis gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties wanneer zij extra willen trainen naast de clubtraining. Deze sporters dienen aan minstens 2 van de 3 van volgende eisen te voldoen: wonen, werken/studeren en/of sporten in Tilburg. Zoals eerder aangegeven richt ONB (en NOC*NSF) zich alleen op de categorie 1 sporters.

8.7. Doelen en maatregelen

De komende beleidsperiode worden de volgende maatregelen m.b.t. topsport, talentontwikkeling en evenementen genomen.

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Betrokkenen intern</i>	<i>Betrokkenen extern</i>
20.	Focus op kernsporten.	a. Terugbrengen van aantal kernsporten. b. Vaststellen van toetsingskader.	Afdeling sportbeleid	Sportclubs, sportbonden, Olympisch Netwerk Brabant.
21.	Structuurversterking talentontwikkeling.	a. Ontwikkelen van rtc's. b. Stimuleren samenwerking tussen sportclubs. c. Overleg kernsporten oprichten. d. Combinatiefunctionaris talenten herkennen.	Afdeling sportbeleid, Sportbedrijf afd. Onderwijs en Jeugd.	Sportclubs, sportbonden, Olympisch Netwerk Brabant, provincie Noord-Brabant, stichting TOT, LOOT-school, onderwijs o.a. UvT.
22.	Versterking relatie topsport en breedtesport.	a. Per kernsport benoemen van minimaal 1 sportambassadeur. b. Topsporters en clubs uit kernsporten actieve rol bij sportstimulering (als voorbeeld- en rolmodel). c. Elk topsportevenement verbinden met breedtesportactiviteiten. d. Gerichte campagne kernsporten om breedtesport te stimuleren.	Afdeling sportbeleid Sportbedrijf afdeling communicatie, Stads promotie.	Sportclubs, sportbonden, Olympisch Netwerk Brabant, provincie Noord-Brabant, topsporters en talenten, Tilburgs bedrijfsleven.
23.	Verder uitbouwen relatie topsport en onderwijs.	a. Het stimuleren en ondersteunen van de verdere ontwikkeling van topsportvriendelijk onderwijs in Tilburg. b. Stimuleren van samenwerking tussen Stichting Topsportopleiding Tilburg, LOOT school en rtc's.	Afdeling Sportbeleid Sportbedrijf en afdeling Onderwijs.	Stichting TOT, LOOT-school, UvT, regionale talentencentra kernsporten, sportverenigingen, sportbonden.
24.	Minimaal 1 topsportevenement per jaar in een van de kernsporten.	a. Organiseren van 1 topsportevenement van minimaal NK-nivo door Tilburgse sportclub of stich-	Afdeling sportbeleid Sportbedrijf, Evenementenbedrijf, Afdeling Economie	Provincie Noord-Brabant, bedrijfsleven, sportbonden, sportclubs.

		ting. b. Aanstellen van account- manager (sport)evenementen.	Sportbedrijf i.o.m. Servicedienst, team Evenementen	
--	--	---	---	--

9. Overlegstructuren

9.1. Rol gemeente en partners

De gemeente Tilburg heeft vooral een regisserende en faciliterende rol. Dat uit zich met name in het ter beschikking stellen van sportaccommodaties en het ondersteunen van netwerken. Hierbij is het standpunt dat de gemeente vooral in de voorwaardenscheppende sfeer wil optreden en daar waar nodig zelf de uitvoering ter hand neemt. In beide rollen is het noodzakelijk partners te hebben en daarmee in overleg te treden en contacten te onderhouden. Daarbij wil de gemeente een meer proactieve houding aannemen door meer met accountmanagement te werken (zie evenementen) en structureel overleg te voeren waar het om meerdere belanghebbenden gaat. Verder is het belangrijk om als gemeente Tilburg aansluiting te zoeken en te houden bij kansrijke overlegstructuren zoals bijvoorbeeld het B5 sportoverleg, het 85 plus overleg (grotere gemeenten) van de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten).

9.2. De Tilburgse Sportraad

De Tilburgse Sportraad (TSR) behartigt de belangen van de (georganiseerde) sport en is als vereniging georganiseerd in afdelingen. Inmiddels zijn ruim 100 sportverenigingen en de studentensportraad Pendragon aangesloten bij de TSR en zij vertegenwoordigen daarmee direct zo'n 33.000 sporters. De Tilburgse Sportraad heeft formeel een adviserende rol richting gemeente. In geval van politieke besluitvorming rond sportthema's is voorgeschreven dat er een formeel advies van de TSR gevraagd moet worden. Overigens kan de TSR ook ongevraagd advies geven en aandacht vragen voor knelpunten. Daarnaast is de TSR het orgaan om zaken bespreekbaar te maken die verenigingsoverschrijdend zijn. Het structureel overleg tussen de gemeente en de TSR vindt maandelijks plaats.

9.3. Het Platform Topsport Tilburg

Het huidige Platform Topsport Tilburg bestaat uit de gemeente afdeling Sport, Olympisch Netwerk Brabant, de Tilburgse Sportraad en vertegenwoordigers van de 9 kernsportorganisaties.

Het platform heeft in samenspraak met de gemeente het volgende ten doel gesteld:

- Verbeteren van het Tilburgse topsportklimaat.
- Sterkere profilering van Tilburg met name op topsportgebied.

Om dit te kunnen bereiken en het platform meer het karakter te geven van een denktank dient het Platform Topsport Tilburg een overlegorgaan te worden bestaande uit Olympisch Netwerk Brabant, gemeente afdeling Sport, Stichting Topsportopleiding Tilburg, enkele topsporters uit Tilburg en/of regio, UvT topsportcoördinator en zo mogelijk het bedrijfsleven.

9.4. Overlegorgaan Sport en Onderwijs

In de afgelopen jaren is de band met het onderwijsveld sterk geïntensiveerd op het operationele vlak. In relatie tot opleiding en stage, uitvoering van projecten, onderzoek en accommodatievraagstukken is gebleken dat er behoefte is aan structureel strategisch overleg. Dit bevordert niet alleen de relatie en kwaliteit van samenwerking tussen de gemeente en de individuele onderwijsinstellingen, maar bevordert vooral de samenhang en samenwerking tussen alle partijen onderling. Deze vorm van overleg zal expliciet bijdragen aan de kansen die Tilburg heeft in de eerder genoemde verbinding tussen onderwijs en sport.

9.5. Communicatie

De inhoud van deze nota is voor veel belanghebbenden relevant. De nota zal daarom op een actieve wijze worden gecommuniceerd en toegankelijk worden gemaakt. Gedurende de looptijd zal over de vorderingen periodiek gecommuniceerd worden op diverse niveaus. Op deze wijze is het document niet statisch maar krijgt het een eigen dynamiek.

10. Financiële paragraaf

In de voorgaande hoofdstukken zijn we uitvoerig ingegaan op de vraagstukken, de ambities, doelstellingen, de kaders waarbinnen interventies gepleegd worden en operationele vertaling in het maatregelenprogramma. In dit hoofdstuk bespreken we met welke middelen (financiële kaders) en op welke wijze (uitvoeringsplannen) we gaan werken aan het behalen van de doelstellingen.

10.1. Financiële kaders

Voor de komende beleidsperiode is geen extra geld beschikbaar. Dat betekent dat ter dekking van het maatregelenprogramma op enkele plaatsen herschikking van middelen zal plaatsvinden. Elke eventuele noodzakelijk gemaakte investering in de nieuwe beleidsperiode zal dus uit het bestaande budget gefinancierd moeten gaan worden en zal keuzes met zich meebrengen. Daarnaast kan in creativiteit met verenigingen onderzocht worden of individuele tariefsverhoging als middel ingezet kan worden om extra investeringen op verzoek van gebruikers te financieren.

De programmabegroting 2011 is uitgangspunt voor deze sportnota. Dat geeft echter nog geen garanties voor de komende jaren, omdat de gemeente Tilburg nog volop in transitie is.

In de afgelopen jaren is druk komen te staan op de exploitatie van Sport. Waar met de vorige sportnota nog ruim € 800.000,- aan de begroting van Sport toegevoegd werd, is de afgelopen twee begrotingsjaren bezuinigd op deze middelen. In de programmabegroting 2010 is een pakket van bezuinigingsmaatregelen van € 305.000,- structureel opgenomen (m.i.v. 2012). Onder andere is daar bezuinigd op *toezicht op de sportvelden, activiteitenbudgetten en de vangnetregeling schoolzwemmen*. In de programmabegroting 2011 zijn bezuinigingsmaatregelen opgenomen voor ruim € 500.000,- structureel. Het betreft onder andere het *verder bezuinigen op het toezicht op de sportparken, het schoolzwemmen, het stoppen met de gemeentelijke exploitatie van natuurbad Rauwbraken en het verlagen van subsidies en activiteitenbudgetten*. Daarnaast zijn de sporttarieven met 5% verhoogd.

Tevens heeft de opening van de accommodaties van T-Kwadrant (de sporthal en de Ireen Wüst IJbaan) meer exploitatielasten met zich meegebracht dan vooraf verwacht werd. Om de begroting de komende jaren op het beoogde niveau te houden zal een heroriëntatie moeten plaatsvinden op de uitgaven. Hierbij zal onder andere gekeken worden naar reductie van overhead en naar een efficiëntere inzet van mensen en middelen door de activiteiten slimmer te programmeren.

De tarieven zijn in 2011 verhoogd en in de programmabegroting 2012 wordt aan de Raad voorgesteld deze nogmaals te verhogen. Daarnaast zal er betaald parkeren ingevoerd worden in het Stappegoorgebied. Dit alles kan effect hebben op de te realiseren opbrengsten.

De opbrengsten van de schaatsbaan hebben nog niet het niveau bereikt dat op voorhand verwacht werd en ook breder staan de opbrengsten onder druk. Daarom zal de komende periode op verschillende manieren bezien worden hoe de bezettingsgraad van de ijsaccommodaties (ook in de zomerperiode) en de andere accommodaties verhoogd kan worden. De minimale inzet daarbij zal zijn het verlies aan inkomsten (circa € 200.000,- structureel) als gevolg van het vertrek van de Fontys Sporthogeschool uit Tilburg te compenseren en waar mogelijk de opbrengsten verder structureel te verhogen.

De lasten voor Sport bedragen ruim € 22,2 miljoen. Voor een bedrag van € 8.075.000,- zijn baten begroot. Daarmee heeft het product Sport een toegestaan nadelig saldo van circa € 14.125.000,- :

Specificatie lasten en baten	Begroting 2011
* € 1.000 Buitensport	4.096
Binnensport	4.673
Zwembaden *)	7.181
IJssportcentrum	1.459
IJbaan	1.180
Subsidies	679
Sportontwikkeling	2.927
Nog te verdelen (o.a. kostenmix)	0
Calculatieverschil	6
Totaal lasten	22.201

Buitensport	1.101
Binnensport	2.342
Zwembaden	1.957
IJssportcentrum	210
IJsbaan	755
Subsidies	50
Sportontwikkeling	1.653
Calculatieverschil	8
Totaal baten	8.076

Saldo **N 14.125**

*) In de cijfers zijn tevens de frictiekosten opgenomen in verband met sluiting zwembad/sporthal Drieburcht.

Wanneer wat meer ingezoomd wordt op de verdeling van de lasten dan wordt snel duidelijk dat de grootste inzet van middelen benodigd is voor de noodzakelijke gebouwen en materialen waarin en waarmee de sportbeoefening plaats kan vinden. Ruim 42,5% van de lasten wordt besteed aan huurvergoedingen aan de dienst Gebiedsontwikkeling voor de accommodaties die in gebruik zijn, belastingen- en heffingen aan de dienst Publiekszaken, energielasten, onderhoudskosten en kapitaallasten voor investeringen die door de dienst Bedrijven zelf gedaan zijn. Een andere groot aandeel in de lasten (32,6%) betreft de post salarissen.

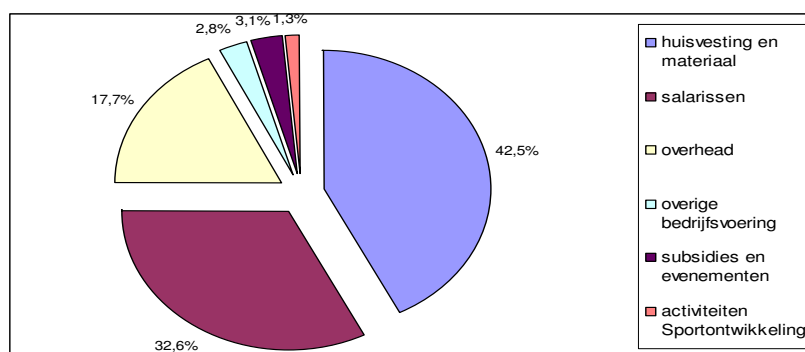
De lasten voor overhead (17,7%) hebben zowel betrekking op de kosten voor overhead voor de gemeente (de afdrachten aan de Servicedienst), maar betreffen ook de dienst- en afdelingsoverhead. De post overige bedrijfsvoeringkosten heeft betrekking op o.a. vervoer voor schoolzwemmen, beveiliging, afvalverwerking, bedrijfskleding e.d. en beslaat 2,8% van de lasten.

De specifieke middelen voor sportsubsidies en evenementen beslaan slechts 3,1% van de lasten.

Voor de uitvoering van activiteiten bij Sportontwikkeling is een budget beschikbaar van ruim € 280.000,-. Hiermee worden onder andere de accommodatiehuur (verbetering exploitatie van de eigen sportaccommodaties), materialen en inhuur van derden betaald voor activiteiten.

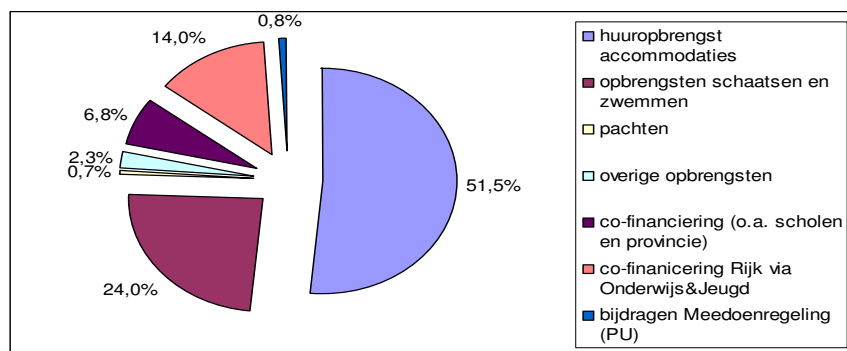
Verdeling lasten sport:

9.435.800 huisvestings- en materiaalkosten (huur GO, energie, onderhoud, kapitaallasten)	42,5%
7.240.172 salarissen	32,6%
3.940.283 overhead voor dienst en afdeling (inclusief afdrachten aan Servicedienst)	17,7%
621.992 overige bedrijfsvoeringskosten	2,8%
679.722 subsidies en evenementen	3,1%
283.997 activiteitenbudget Sportontwikkeling	1,3%
22.201.965	100,0%

De verdeling van de baten voor sport ziet er als volgt uit:

4.155.740 huuropbrengst accommodaties	51,5%
1.936.497 opbrengsten recreatief schaatsen en zwemmen	24,0%
58.465 pachten	0,7%
182.539 overige opbrengsten	2,3%
549.806 co-financiering door derden (o.a. scholen en provincie)	6,8%
1.132.294 bijdragen Onderwijs&Jeugd (BO)/ Rijksimpuls Brede Scholen Sport en Cultuur	14,0%
61.152 bijdragen Meedoenregeling (PU)	0,8%
8.076.492	100,0%

Meer dan de helft van de baten die ontvangen worden, vloeien voort uit de verhuur van accommodaties aan verenigingen, scholen en andere huurders. Circa twee miljoen euro wordt ontvangen van de recreatieve zwemmers en schaatsers. De overige opbrengsten hebben o.a. betrekking op het onderhoud van de velden van Willem II. De opbrengsten uit erfpacht zijn betrekkelijk laag. Dit wordt veroorzaakt doordat de erfpachtcanons afgesloten zijn in diverse periodes met diverse uitgangsprincipes. De door verenigingen te betalen erfpachten zijn soms symbolische bedragen en zijn over het algemeen fors lager dan de canons wanneer die gebaseerd zouden zijn op de huidige gemeentelijke grondprijs voor sport van € 25 per m². Onderzocht zal worden hoe met bestaande en nieuwe erfpachten omgegaan moet worden om het gelijkheidsbeginsel tot recht te laten komen (zie maatregelen).

Bij Sportontwikkeling is er in belangrijke mate sprake van co-financiering. In het bijzonder bij de inzet van de combinatiefunctionarissen wordt een forse bijdrage van het Rijk verkregen vanuit de Rijksimpuls Brede Scholen, Sport en Cultuur. Hieraan worden gemeentelijke Jeugdmiddelen en sportmiddelen gekoppeld. De basisscholen leveren hieraan ook een bijdrage. Deze gezamenlijke middelen worden ingezet om op forse schaal te investeren in bewegingsonderwijs en naschools sportaanbod. Ook bij buurtsport worden gemeentelijke Jeugdmiddelen ingezet door de dienst Beleidsontwikkeling.

Wanneer de baten afgezet worden tegen de lasten wordt snel zichtbaar dat de totale baten lager uitvallen dan de lasten die verbonden zijn aan de huisvesting van de accommodaties en de materialen die in de accommodaties gebruikt worden.

Ook wanneer de opbrengsten per afdeling (bv binnensport) afgezet worden tegen alleen de huisvesting- en materiaalkosten van dezelfde afdeling, dan wordt zichtbaar dat alleen al deze lasten meer bedragen dan de opbrengsten die daarmee gegenereerd worden. Bij dergelijke forse vaste lasten is de kans dat commerciële exploitanten deze van de gemeente over willen nemen gering. Realistischer is om bij nieuwe activiteiten te bezien of commerciële exploitanten activiteiten in onze accommodaties willen organiseren.

De programmabegroting 2011 is uitgangspunt voor deze sportnota. Dat geeft echter nog geen garanties voor de komende jaren, omdat de gemeente Tilburg nog volop in transitie is.

Voor de beleidsperiode waar deze nota betrekking op heeft (2011-2016) is geen extra geld beschikbaar. Dat bete-

kent dat ter dekking van het maatregelenprogramma op enkele plaatsenerschikking van middelen nodig zal zijn. Daarnaast kan in creativiteit met verenigingen onderzocht worden of individuele tariefsverhoging als middel ingezet kan worden om extra investeringen op verzoek van gebruikers te financieren.

In deze nota is een aantal maatregelen benoemd die een andere inzet van bestaande middelen noodzakelijk maakt. De middelen die hiervoor ingezet worden zijn de budgetten die beschikbaar zijn voor subsidies en evenementen welke structureel beschikbaar zijn en niet vastliggen in kapitaalslasten, salarissen of andere langlopende verplichtingen. Bij de budgetten voor subsidies en evenementen wordt hieronder aangegeven of de toekomstige besteding gelijk blijft of dat deze middelen ingezet worden voor een nieuwe maatregel.

<i>Besteedbaar</i>	<i>Budget</i>	<i>Inzet nieuw maatregelen</i>	<i>Motivatie</i>
Jeugdsportsubsidie	€ 187.000	nvt	Structureel verdeelbudget jeugdleden sportclubs, nodig voor betaalbaarheid jeugd lidmaatschappen.
Plussubsidies	€ 119.000	2, 3, 16b, 19b, 24b	Doelgroepsubsidie jeugd (2), ouderen en gehandicapten. Geen behoefte vanuit de sport voor behoud van deze regeling. Inzet voor projectsubsidies, noodfonds en verlaging binnensporttarieven
Kadersubsidies	€ 35.000	nvt	Beleid gericht op ondersteuning vrijwillig kader, prioriteit dus en budget noodzakelijk.
Sportevenementen	€ 81.500	24b	Topsport- en middelgrote evenementen nuttig voor de stad. Hieruit deels wel accountmanager dekken.
Kleine sportevenementen verstrekt door de TSR	€ 11.000	nvt	Structureel budget voor de TSR als aanmoedigingssubsidies kleine evenementen, verdeeld door de TSR. Bindend effect voor TSR.
Topsportondersteuning	€ 40.000	nvt	Ter ondersteuning van topsportinitiatieven en sporters, noodzakelijk voor talentondersteuning.
Stichting Topsportopleidingen Tilburg	€ 49.000	nvt	Structurele waarderingssubsidie.
Groene Wellen	€ 57.000	nvt	Structurele waarderingssubsidie.
Sportpark Zeshoeven	€ 36.000	nvt	Structurele waarderingssubsidie.
Vrije ruimte / investeringen	€ 22.500	nvt	Reservering voor aanleg Beachvolleybal en Toproelocatie volgens raadsbesluit.
Totaal	€ 637.000		

11. Uitvoering

11.1. Overzicht maatregelen

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Dekking</i>	<i>Planning</i>
1.	Eenvoudiger tarievenstelsel voor de buitensport.	Realiseren en toepassen van een eenvoudig en transparant tarievenstelsel.	nvt Budgettair neutraal.	2011
2.	Gelijkberechtiging van het tarievenstelsel.	a. Vaststellen en invoeren van huurtarieven, gebaseerd op gelijkheidsbeginsel: verlaging binnensporttarieven. b. Erfpachtcanon daarbij betrekken.	Dekking uit voormalige plussubsidies .	2011
3.	Het financieel kunnen bijdragen aan het oplossen van incidentele particuliere accommodatieproblematiek.	Het instellen van een daartoe strekkend noodfonds.	Dekking uit voormalig plussubsidies .	2012
4.	Optimaliseren bezettingsgraad binnensport.	Gebruik stimuleren en gebruiksperiodes verlengen.	nvt	2012
5.	Nastreven hoger financieel rendement binnensport. (Hoger dekkingpercentage)	Maatregelen nemen en multifunctioneel gebruik accommodaties stimuleren.	nvt	2012
6.	Voetbalcomplexen, efficiënter exploiteren met zo mogelijk minder ruimtebeslag (Hogere bezettingsgraad).	Heroriëntatie gebruik voetbalcomplexen: a. Betrekken van noodzaak om natuurgras om te zetten in kunstgras. b. Accommodaties inzetten voor andere activiteiten. c. Vaststellen van een toekomstbestendige kleedkamernorm. d. Bezien of sportparken in haar geheel kunnen worden verhuurd aan verenigingen.	nvt Geen extra budgetten voor investeringen in kunstgras. Sportpark Zeshoeven hoogste prioriteit (raadsbesluit).	2012
7.	Streven naar duurzamere, energiearmere sportparken.	a. Onderzoek naar haalbaarheid omzetting halogeen naar LED-verlichting. b. Organiseren van gezamenlijke energie inkoop.	Kostenneutraal.	2013
8.	60% van kinderen in leeftijd van 6t/m 11 jaar en 75% van jeugd in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar 2 keer per week een uur sporten.	a. Inzet en zo mogelijk voorbereiding van combinatiefunctionarissen bij scholen en verenigingen voor m.n. basisschooljeugd. b. Voortzetten van buurtsport voor jeugd vanaf 12 jaar. c. Combinatiefunctionarissen en buurtsportmedewerkers inzetten bij talentherkenning. d. Bekijken of aangesloten kan worden bij ambitie van rijksoverheid om meer sportlesu-	Bestaand budget, uitbreiding, mits Rijk en andere partners 100% financieren.	2014

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Dekking</i>	<i>Planning</i>
		ren op en rond scholen te realiseren. e. Aanpassen van vakantietoer- nooien in schoolverband. f. Toepassen Meedoenregeling.		
9.	Tegengaan van het groeiende probleem van overgewicht en obesitas.	a. Specifieke projecten richten op tegengaan van overgewicht. b. Verdere uitwerking van projecten op het terrein van sport, voeding, voorlichting, signalering en ouderbetrokkenheid in relatie tot de nieuwe kadernota gezondheid. c. Mogelijkheden verkennen om een pilot op te zetten om jeugdzorgmiddelen in te zetten op het terrein van sport.	Bestaand budget	2012
10.	Sport draagt intensiever bij aan het welzijn van kinderen en jongeren in de wijk.	a. Verhogen actieve participatie jongeren bij het organiseren zelf. b. Verdere uitwerking van projecten die een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van risicogedrag in relatie tot de nota aanpak risicogeugd.	Bestaand budget	2013
11.	Ouderen zolang mogelijk actief en gezond deel laten nemen aan de maatschappij.	Het mede - realiseren c.q. in stand houden van een betaalbaar aanbod van bewegingsactiviteiten op Wijkniveau. Betrekken van zorgverzekeraars bij de financiering van het aanbod.	Bestaand budget	2012
12.	Sportverenigingen dienen qua bestuur en ledental een afspiegeling te zijn van de Tilburgse samenleving.	a. Ondersteuning verlenen aan bestuurlijk kader. b. Bij hulpvragen vanuit verenigingen nadrukkelijk aandacht hebben voor het afspiegelingsbeginsel.	Bestaand budget	2015
13.	Meer mensen met een beperking aan het sporten krijgen en aan het sporten houden.	a. Sportaccommodaties bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar maken voor sporters met een beperking. b. Bevorderen van de uitbreiding van sportactiviteiten en evenementen voor mensen met een beperking. c. Bevorderen van de opname door reguliere sportverenigingen van sporters met een beperking. d. Alle regiogemeenten stimuleren mee te gaan doen in het "steunpunt AS".	Bestaand budget	2012-2016

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Dekking</i>	<i>Planning</i>
14.	Studentensport volwaardig meenemen in het sportbeleid.	a. Bevorderen en ondersteunen van talentontwikkeling. b. Bevorderen samenwerking studenten en burgerverenigingen op sportief en facilitair terrein.	Bestaand budget	2011-2016
15.	Verhogen aantal ongebonden sporters.	a. Stimuleren gebruik openbare voorzieningen. b. Verhogen bezoekersaantallen zwembaden en ijssportcentra. c. Sportverenigingen stimuleren faciliteiten te bieden.	Bestaand budget	2011-2016
16.	Subsidies actief inzetten om doelstellingen en ambities van sportstimulering te realiseren.	Aanpassing van de huidige subsidieregeling. a. Eenvoudiger, efficiënter. b. Projectsubsidies introduceren. c. Behoud basis jeugdsportsubsidie.	Bestaand budget Projectsubsidies dekking uit plus-subsidies .	2011
17.	Versterken bestuur en organisatie sportclubs.	a. Inzet van combinatiefunctionarissen en verenigingsondersteuners. b. Opzetten van 'marktplaats'.	Bestaand budget	2012 - 2013
18.	Versterken vrijwilligersbestand en kwaliteit van sportclubs.	a. Inzet combinatiefunctionarissen. b. Verstrekken van kadersubsidies c. Professionele hulp bij opzetten en implementeren van vrijwilligersbeleid.	Bestaand budget	2012-2016
19.	Aanbodvernieuwing door sportclubs realiseren.	a. Inzet combinatiefunctionarissen en verenigingsondersteuning. b. Ter beschikking stellen van projectsubsidies voor innovatieve ideeën.	Dekking plussubsidies	2012-2016
20.	Focus op kernsporten.	a. Terugbrengen van aantal kernsporten. b. Vaststellen van toetsingskader.	nvt	2013
21.	Structuurversterking talentontwikkeling.	a. Ontwikkelen van rtc's b. Stimuleren samenwerking tussen sportclubs. c. Overleg kernsporten oprichten. d. Combinatiefunctionaris inzetten voor talenten herkennen.	Bestaand budget	2012-2013
22.	Versterking relatie topsport en breedtesport.	a. Per kernsport benoemen van minimaal 1 sportambassadeur. b. Topsporters en clubs uit kernsporten actieve rol bij sportstimulering (als voorbeeld- en rolmodel).	Bestaand budget	2011

	<i>Doelstelling</i>	<i>Maatregel</i>	<i>Dekking</i>	<i>Planning</i>
		c. Elk topsportevenement verbinden met breedtesportactiviteiten. d. Gerichte campagne kernsporten om breedtesport te stimuleren.		
23.	Verder uitbouwen relatie topsport en onderwijs.	a. Het stimuleren en ondersteunen van de verdere ontwikkeling van topsportvriendelijk onderwijs in Tilburg. b. Stimuleren van samenwerking tussen Stichting Topsportopleiding Tilburg, LOOT school en Rtc's.	Bestaand budget	2011
24.	Minimaal 1 topsportevenement per jaar in een van de kernsporten.	a. Organiseren van 1 topsportevenement van minimaal NK-nivo door Tilburgse sportclub of stichting. b. Aanstellen van accountmanager evenementen.	Bestaand budget Evenementensubsidie. / Evenementbegrotingen	2011-2016

11.2. Uitvoeringsplannen

De in de vorige hoofdstukken genoemde doelstellingen en maatregelen realiseren we op een efficiënte en effectieve wijze door middel van concrete uitvoeringsplannen. Deze uitvoeringsplannen worden samen met de diverse gemeentelijke beleidssectoren en het Sportbedrijf, maar vooral ook met de externe partners opgesteld. In deze uitvoeringsplannen worden de middelen (geld, tijd en menskracht), de activiteiten, de prestaties en de te verwachten effecten (output en outcome) beschreven. Deze uitvoeringsplannen worden in volgorde van prioriteit geprogrammeerd in de periode 2011-2016.

12. Beleidsevaluatie

12.1. Beleidscyclus en evaluatie

De doelen in de nota zullen jaarlijks tussentijds worden geëvalueerd. Halverwege, in 2013 zal een specifieke beleidsevaluatie plaatsvinden. Eind 2015 zal de eindevaluatie gehouden worden.

12.2. Onderzoek en monitoren

Tijdens de werkingsperiode van de nota zal er 2 jaarlijks monitoronderzoek worden gehouden voor jeugd en jongeren, volgens de RSO (Richtlijn Sportdeelname onderzoek) methode en het gemeentelijk Burgeronderzoek. Ook zal er 2 jaarlijks meegedaan worden aan de landelijke Verenigingsmonitor, waarmee de bedrijfsvoering van sportverenigingen (kader, financiën, accommodaties) gevolgd wordt en vergeleken kan worden met de stand van zaken bij de Tilburgse sportclubs.